

Analýza programových dokumentů Zlínského kraje a jejich význam pro rozvoj kraje

Bc. Radka Hakulinová

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radka HAKULINOVÁ**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Analýza programových dokumentů Zlínského kraje
a jejich význam pro rozvoj kraje**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte cíle a metody práce.
- Vymezte základní teoretické poznatky o programových dokumentech a pojmech souvisejících s touto problematikou.

II. Praktická část

- Popište stav programových dokumentů Zlínského kraje.
- Proveďte analýzu vybavenosti koncepčními dokumenty Zlínského kraje ve srovnání s ostatními kraji.
- Zhodnoťte výsledky analýzy, navrhněte potřebnost a zefektivnění využití koncepcí a programových dokumentů kraje.

Závěr

Rozsah práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] **BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D.** Teorie regionálního rozvoje. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
[2] **MAIER, K., ČTYROKÝ, J.** Ekonomika územního rozvoje. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 142 s. ISBN 80-7169-644-7.
[3] **WOKOUN, R. et al.** Regionální rozvoj a jeho management v České republice. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 246 s. ISBN 978-80-245-1301-0.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **29. března 2010**
Termín odevzdání diplomové práce: **3. května 2010**

Ve Zlíně dne 29. března 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 3.5.2010

.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Má diplomová práce se zabývá tvorbou programových dokumentů na úrovni krajů. Konkrétně pak analyzuje programové dokumenty Zlínského kraje. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou vymezeny základní teoretické poznatky, které souvisejí s problematikou programování. V praktické části je stručně charakterizován Zlínský kraj a jeho postavení mezi ostatními kraji České republiky, následuje popis programových dokumentů Zlínského kraje. Na toto navazují analýzy základních programových dokumentů Zlínského kraje a závěry, které z nich vyplývají pro Zlínský kraj a jeho rozvoj.

Klíčová slova: regionální rozvoj, strategické plánování, programování, programové dokumenty, Zlín Region

ABSTRACT

My Master thesis is engaged in creation of programme documents at the region level. Programme documents of the Zlin Region are analysed in this thesis. The work is divided into the theoretical part and the practical part. In the theoretical part the basic theoretic knowledge about programming is described. In the practical part of this work the Zlin region is characterized and there is defined also position of the Zlin region among the other regions of the Czech republic. The description of the programme documents of the Zlin region follows. At the end there are the analyses of this programme documents and also conclusions, which resulted for the Zlin region and its development from these analyses.

Keywords: regional development, strategic planning, programming, programme documents, Zlín Region

Děkuji RNDr. Oldřichu Hájkovi, Ph.D. za vedení mé závěrečné práce a za připomínky poskytnuté v průběhu jejího zpracování.

Velký dík patří také mým blízkým za jejich podporu během celého mého studia, hlavně pak za jejich nesmírnou trpělivost ve všech ohledech.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CÍLE A METODY PRÁCE	12
1.1 CÍLE PRÁCE	12
1.2 METODY PRÁCE.....	13
2 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POZNATKY O PROGRAMOVÁNÍ	18
2.1 STRATEGICKÉ A PROGRAMOVÉ DOKUMENTY JAKO NÁSTROJ REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	22
2.2 LEGISLATIVNÍ ZABEZPEČENÍ STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ V ČR.....	24
2.3 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ V ČR NA NÁRODNÍ ÚROVNI POHLEDEM PUBLIKUJÍCÍCH AUTORŮ.....	26
2.4 PROGRAMOVÉ ZABEZPEČENÍ REGIONÁLNÍHO ROZVOJE V ČR	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
3 ZLÍNSKÝ KRAJ	37
3.1 CHARAKTERISTIKA ZLÍNSKÉHO KRAJE	37
3.2 POSTAVENÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY	42
3.2.1 Projekt MasterCard česká centra rozvoje 2009.....	42
4 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE ZLÍNSKÉHO KRAJE	48
4.1 ZÁKLADNÍ STRATEGICKÉ ROZVOJOVÉ DOKUMENTY ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	48
4.1.1 Vývoj základních strategických dokumentů ve Zlínském kraji	49
4.1.2 Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2000-2009	50
4.1.3 Strategie rozvoje Zlínského kraje na léta 2009-2020.....	51
4.1.4 Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2009-2012	58
4.2 SEKTOROVÉ ROZVOJOVÉ KONCEPCE ZLÍNSKÉHO KRAJE	66
5 ANALÝZA PROGRAMOVÝCH DOKUMENTŮ ZLÍNSKÉHO KRAJE	70
5.1 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ZÁKLADNÍCH PROGRAMOVÝCH DOKUMENTŮ ZLÍNSKÉHO KRAJE S DOKUMENTY VYBRANÝCH KRAJŮ ČR	70
5.2 SWOT ANALÝZA ZÁKLADNÍCH STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ ZLÍNSKÉHO KRAJE	78
ZÁVĚR	85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	92
SEZNAM OBRÁZKŮ	93
SEZNAM TABULEK	94
SEZNAM GRAFŮ	95

ÚVOD

Problematika strategického plánování orientovaného na regionální rozvoj je v současné době tématem velmi aktuálním. Programování představuje jeden z nástrojů regionální politiky, který se v České republice dostal skutečně do popředí zájmu až v souvislosti s možností čerpání finančních prostředků z Evropské unie. Právě tyto dokumenty (jejichž tvorba je vyžadována legislativou Evropské unie pro využívání finančních prostředků z fondů EU) do jisté míry zastiňují tvorbu strategických a programových dokumentů na národní úrovni, tedy těch dokumentů, na jejichž základě je realizována podpora regionálního rozvoje v České republice. Samozřejmě tyto „národní“ dokumenty nefungují izolovaně a mají návaznost na tzv. „evropské“ strategické dokumenty, nicméně není to návaznost zcela přímá.

O tom, že obecně větší pozornosti se těší „evropské“ strategické dokumenty svědčí například to, že v dostupné literatuře, ale například i v médiích je nepoměrně více prostoru věnováno programování za účelem čerpání finančních prostředků ze zdrojů Evropské unie. To je samozřejmě vzhledem k možnostem, jaké to představuje pro Českou republiku pochopitelné a nevyužití toho by bylo promarněním jedinečné příležitosti.

Nicméně já se v této práci zabývám právě tvorbou strategických a programových dokumentů na národní úrovni, konkrétně na úrovni krajské.

Problematika programování na úrovni krajů je v podmínkách České republiky poměrně novou záležitostí, a podoba těchto krajských dokumentů se stále ještě formuje. Svědčí o tom především nedostatečná legislativa v této oblasti a také nejednota v přístupu krajských reprezentací k programování. Je to rozhodně sféra, ve které se Česká republika má kam posunout a co zlepšovat.

Má diplomová práce je konkrétně zaměřena na tvorbu strategických dokumentů v podmínkách Zlínského kraje. Zlínského z toho důvodu, že je to mé bydliště a proto i prostředí a podmínky ve Zlínském kraji jsou mi nejznámější, a to přece jen vytváří lepší předpoklad pro kvalitnější zpracování této problematiky.

Konkrétním popisem cílů mé diplomové práce se zabývá jedna z následujících kapitol, nicméně na tomto místě bych zmínila alespoň hlavní cíl. Tím je provést analýzu programových dokumentů Zlínského kraje a z této analýzy následně vyvodit možnosti, které by mohly přispět ke zlepšení úrovně těchto dokumentů a to ve prospěch regionálního rozvoje Zlín-

ského kraje. Hodnotit něco bez znalosti širších souvislostí a bez možnosti srovnání samozřejmě není dost dobře možné, proto se v této práci samozřejmě dotknu problematiky programování obecněji a například i strategických a programových dokumentů jiných krajů, ale účelem toho je spíše snaha získat materiál pro komparaci a hodnocení dokumentů Zlínského kraje, než že bych se snažila hodnotit dokumenty jednotlivých krajů či programování obecně. To by ani vzhledem k předpokládanému rozsahu práce nebylo možné.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍLE A METODY PRÁCE

Na následujících stránkách uvádím cíle, kterých chci, během tvorby své diplomové práce, postupně dosáhnout. Na cíle práce nezbytně navazuje podkapitola Metody práce, ve které popíšu metody, které budu při zpracování tématu využívat, a prostřednictvím kterých chci tedy naplnit cíle, které jsem si stanovila.

1.1 Cíle práce

Primárním cílem mé diplomové práce je provést obsahovou analýzu programových dokumentů Zlínského kraje a z této analýzy následně vyvodit možnosti, které by mohly přispět ke zefektivnění a lepšímu praktickému využití těchto dokumentů ve prospěch regionálního rozvoje.

Za účelem dosažení tohoto cíle jsem si stanovila několik dílčích cílů, jejichž splnění je dle mého názoru nezbytné k tomu, abych se dostatečně zorientovala v širší problematice související s tématem a byla tak schopna, co možná nejlépe, naplnit vytyčený hlavní cíl práce.

Jako první dílčí cíl jsem si stanovila prostudovat a v teoretické části práce vymezit základní skutečnosti související s tématem diplomové práce.

Protože koncepční dokumenty jsou jedním z důležitých nástrojů regionální politiky, resp. regionálního rozvoje, právě tyto a další pojmy související s regionálním rozvojem popíšu. Dále, stále v rámci prvního dílčího cíle, se chci již více přiblížit samotnému užšímu tématu, ale ještě pořád v teoretické rovině. Vymezím tedy teoretické poznatky o strategickém plánování a programových dokumentech, a to na různých úrovních. Součástí tohoto cíle je také nastudovat a následně ve své práci popsat legislativu, která souvisí s tématem.

Druhým dílčím cílem, jehož naplnění má také přispět k lepšímu pochopení problematiky strategického plánování, je seznámit se s autory publikujícími na toto téma a pokusit se setřídit a porovnat jejich názory a stanoviska, které zastávají vůči různým aspektům strategického plánování a jiným souvisejícím otázkám.

Po tomto nezbytném prostudování širších souvislostí se budu dále zabývat již konkrétně problematikou programových dokumentů ve Zlínském kraji.

Dalším dílčím cílem, který budu tedy naplňovat již v praktické části diplomové práce, je popis stavu programových dokumentů ve Zlínském kraji. Pro lepší pochopení situace, bude nezbytné v této části práce alespoň stručně uvést základní charakteristiky Zlínského kraje.

Splněním těchto dílčích cílů bych si měla připravit podmínky pro splnění hlavního cíle diplomové práce. Následně tedy provedu analýzu vybavenosti koncepčními dokumenty Zlínského kraje, a to ve srovnání s vybaveností jiných krajů České republiky těmito dokumenty. I s pomocí této komparativní analýzy následně identifikuji silné a slabé stránky dokumentů Zlínského kraje a také příležitosti a ohrožení. Z těchto analýz by mělo vyplynout, jaké jsou možnosti zefektivnění využití těchto dokumentů, a to ve prospěch rozvoje Zlínského kraje.

Abych dosáhla stanovených cílů, budu ve své práci používat řadu metod, jejichž popisem se zabývá další podkapitola.

1.2 Metody práce

V teoretické části práce, budu pracovat převážně metodou rešerše informačních zdrojů, v praktické části pak použiji metodu pozorování, rozhovoru a analýzy dokumentů.

Literární rešerše

Literární rešerše je text, jehož cílem je vytvořit kritický přehled současných znalostí o nějakém konkrétním tématu. Literární rešerše je obvyklou součástí vědecky orientované literatury a často předchází tvorbě návrhů výzkumných projektů a výběru vhodné metodiky. Jejím základním cílem je přinést čtenáři aktuální přehled současné literatury o daném tématu a poskytuje podklady, z nichž je možné vyhodnotit oprávněnost navrženého budoucího výzkumu. [27]

Literární rešerše však není souborem odborných informací poskládaných bez ladu a skladu. Dobrá literární rešerše je charakterizována:

- Logickým tokem myšlenek, tj. jednotlivé odstavce by na sebe měly logicky navazovat
- Relevantními bibliografickými odkazy v konzistentním a vhodném formátu
- Správným použitím odborné terminologie
- Nezaujatým a uceleným přehledem dosavadního výzkumu dané problematiky

- Syntézou předložených informací [27]

Syntéza předložených informací je nejobtížnější částí literární rešerše a předpokládá, že se autor v dané problematice dobře orientuje. Syntéza poskytuje novou interpretaci starých poznatků či kombinuje nové poznatky se starými. Může načrtnout intelektuální vývoj v daném oboru, navrhnout směry, kudy by se nový výzkum mohl ubírat. [27]

Pozorování

Prvním úkolem při zkoumání jakékoli reality je postihnout její stav tak, jak se jeví našim smyslům, tedy pozorováním. Pozorování je proces zkoumání jevů v té jejich formě, v jaké je v přírodě nebo společnosti nacházíme. To znamená, že se na rozdíl od experimentu snažíme neovlivnit průběh jevů. [3]

Vědecké pozorování se liší od běžného pozorování, které provádí každý subjekt neustále jako nezbytný prostředek pochopení situace pro správné reagování na okolí. Už při tomto běžném pozorování, utilitárně zaměřeném na poznání okolního světa, můžeme sledovat určitou selekci, kterou subjekt pozorování provádí ve výběru objektů pozorování. Člověk soustřeďuje svoji pozornost na to, co pokládá za důležité. Co je a co není důležité záleží na situaci a jejím hodnocení. Člověk používá určitá hodnotící kritéria, pomocí nichž rozlišuje podstatné od méně podstatného. Tato schopnost lidského vědomí – hodnotit, vybírat a třídit poznatky, je v podstatě i shodná s postupy vědeckého pozorování objektivní reality. Vědecké pozorování se od běžného liší tím, že je připravené, kontrolované, evidované a následně ověřované. [12]

Pozorování jako metoda získávání informací má řadu výhod. Zaprvé je účelem pozorování deskriptivně zachytit, co se děje a jak vypadá daná situace. Popis by měl být přesný, detailní a neměl by obsahovat triviální informace. Kvalita každého popisu je srovnávána s tím, do jaké míry si jeho čtenář může danou situaci představit tak, aby jí porozuměl. Zadruhé, zúčastněné pozorování umožňuje pochopit celý kontext, ve kterém se situace odehrávají, neboť to je důležité pro pochopení studovaného problému v celé jeho šíři. Zatřetí, pozorování dovoluje badateli být otevřený vůči problémům a nespoléhat na koncepty, které popisují daný jev v teoretické literatuře. Začtvrté je díky pozorování vědec schopen zachytit rutinní situace, o kterých respondenti zřídka vyprávějí v rozhovorech, protože si je neuvědomují. Zapáté, badatel může objevit jevy, kterým se doposud nikdo nevěnoval, nebo dát do vztahu jevy, které předtím do vztahu dávány nebyly. Zašesté, přímé pozorování zjevuje

očí badatele to, co by aktéři situace nesdělovali. To jsou situace, které nemusejí být nijak závažné, ale respondenti se jim v rozhovorech zpravidla vyhýbají, zvláště tehdy, je-li badatel cizí osoba. Zasedmé pozorování vede k tomu, aby si badatel udělal vlastní názor na pozorované jevy. Reflexe a vlastní poznámky jsou velmi důležitou součástí každého kvalitativního výzkumu. [36]

Rozhovor

Rozhovor je metoda získávání dat a ovlivňování druhých osob slovním kontaktem. Jedná se pravděpodobně o nejdůležitější, nejnáročnější, nejstarší a nejčastěji používanou metodu pro získávání informací, která umožňuje – je-li používána odborníky – hlubší zkoumání motivů odpovědí na otázky. Podléhá týmž kritériím responsibility, validity a objektivity jako kterákoliv jiná výzkumná a poznávací metoda. Na rozdíl od některých jiných metod je však značně časově náročná, zejména individuální (dvousměrná) forma rozhovoru. [3]

Individuální osobní rozhovor

Při osobním dotazování jde o interakci mezi tazatelem a dotazovaným, ve které se tazatel snaží získat od dotazovaného informace, které pomohou odhalit to, co je v mysli dotazovaného, jako jeho vzpomínka, zkušenost, znalost, očekávání a hodnocení prožitků, které tyto skutečnosti doprovázejí. Jen výjimečně se ve výpovědích respondentů lze opírat o více než jen o obraz, který si respondent o zkoumané skutečnosti učinil. [18]

Základním pravidlem je dotazovat se jen na to, co nelze jiným způsobem změřit, zjistit, spočítat. Tam, kde jde o zjištění objektivní skutečnosti, je dotazování nevhodné, málo přesné. K hlavním výhodám osobního dotazování patří, že umožňuje získat informace hlubšího a širšího zaměření o kvalitativně různorodých skutečnostech a ty jsou pak porovnatelné. V osobním dotazování, které vede tazatel, snese respondent větší zátěž. Výhodou též je, že rozhovor je stále pod kontrolou... Přítomnost tazatele při rozhovoru může dokonce eliminovat nežádoucí vlivy, tazatel podle situace může rozhovor přerušit, odložit, vysvětlit nedorozumění, špatné pochopení apod. Nevýhodou osobního dotazování je především to, že je drahé a časově náročné na distribuci. Stále výrazněji se projevuje nevýhoda v tom, že nejsou k dispozici lidé jako respondenti. Důvodem neuskutečnění rozhovoru nejčastěji bývá, že jsou těžko k zastížení a nemají na rozhovor čas. Pro některé je přijatelnější písemné dotazování a osobní nepřipouštějí. Rozhovor lze vést jen na běžně komunika-

telné téma. K dalším nevýhodám patří, že tazatelé svou přítomností více nebo méně ovlivňují odpovědi respondentů. [18]

Analýza věcných skutečností

Analýza skutečností věcné povahy, které jsou produktem lidské činnosti, je velmi významným zdrojem informací sociologického a sociálně psychologického výzkumu. Opírá se o hmatatelné výsledky činnosti člověka. Na rozdíl od dotazování, které pracuje převážně s reflexí vlastního prožívání a vnímání, se opírá o objektivní danosti, a to v podobě produktů verbální i neverbální povahy. Analyzuje výsledky činnosti, které v extrémním případě mohou pokrývat činnost člověka za celý život nebo výsledky činnosti velkých skupin populace za období, která přesahují časový úsek jednoho lidského života. [18]

Analýza dokumentů

Pod pojmem dokument se rozumí předmět vytvořený speciálně pro přenos a zachování informace. Způsobů, jakými se v současné době uchovávají informace, je celá řada. Od rukou psaného dokumentu, přes tištěný, namluvený na magnetofonovém pásku, nahraný na video či filmu až po dokument uchovávaný na elektronickém nosiči. Z různých členění dokumentů je důležité mít na paměti rozlišení, zda jde o dokumenty primární nebo sekundární povahy. Primární dokumenty jsou doklady „z první ruky“, to jsou např. úřední záznam, oficiální protokoly atd. Sekundárními dokumenty jsou ty, které vznikly zpracováním dat primárních. Při analýze dokumentů je důležité tento fakt rozlišovat. Úplné primární dokumenty jsou nejcennějším materiálem pro analýzu. Všechna další stadia zpracování, kterým prošly, mohou mít negativní vliv na věrohodnost dokladu. Vlastní analýza dokumentů se pak opírá především o správné porozumění analyzovaným dokumentům. Za vodítko pro takové porozumění slouží základní otázky, na které by si měl výzkumný pracovník odpovědět: Kdo je autorem dokumentu? Z jaké doby dokument pochází? Co je obsahem dokumentu? Co dokument představuje? S jakými souvislostmi se pojí? Jak je dokument úplný a věrohodný? Jaké závěry lze udělat o faktech obsažených v dokumentu? V dokumentu mohou být nejen viditelné chyby a nepřesnosti, ale i skrytá zkreslení vyplývající z toho, že v dokumentu není nikdy zachyceno vše, ale jen část reality, která prošla výběrem. Tato selekce bývá častým zdrojem zkreslení informací. Pokud dokáže výzkumník rozpoznat, že důležitá data chybějí, pak je možné je ještě případně doplnit z jiných zdrojů.

Výhodou dokumentů je to, že jsou mimo sféru vlivu výzkumného procesu. Výzkum je zpracovává, ale nijak nemění. [18]

SWOT analýza

SWOT analýza, je zkratka z anglických slov Strengths – Weaknesses – Opportunities – Threats, česky tj. silná stránka – slabá stránka – příležitost – hrozba a dnes je to již standardní metoda regionálního rozvoje. [2]

Podstatou této metody je odhalení a současně vzájemné porovnání vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu a možností a hrozeb, které na něj působí zvenčí. Smysl SWOT analýzy přitom samozřejmě spočívá v akceptování silných stránek a odstraňování (nebo alespoň omezování) stránek slabých, čímž se zvyšuje pravděpodobnost budoucí realizace příhodných možností a naopak se omezuje dopad takto pojmenovaných hrozeb.[2]

Formulačně se jedná o jednoduché (jednoduše stylizované), ale pregnantní a pokud možno objektivní, pojmenování vlastních předností a slabin a z nich vyplývajících pozitivních a negativních výsledků určitého vývojového procesu, tj. možností a hrozeb budoucího vývoje. Její úkol je tak záludně jednoduchý – analyzovat současnou a očekávanou budoucí situaci, určit směr rozvoje a najít prostředky pro dosažení stanoveného poslání (cíle). [2]

2 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POZNATKY O PROGRAMOVÁNÍ

Programování představuje jeden z nástrojů regionální politiky, zvláště v posledních letech se stal velmi významným a využívaným. Než se ale dostanu k programování a programových dokumentům konkrétněji, chci na začátku teoretické části této práce uvést některé obecnější pojmy, které s touto problematikou úzce souvisejí, a z nichž v podstatě vyplývá základní princip existence a potřeba využívání programování.

Na následujících stránkách tedy uvádím charakteristiky základních pojmů spjatých s problematikou programování jako nástroje regionálního rozvoje. Jak bude patrné již z prvních řádků, pro pojmy jako regionální politika, region, regionální rozvoj apod. v podstatě neexistuje jednoznačná definice, nejsou to pojmy, které se dají přesně vymezit. Charakteristika těchto pojmů a vůbec náhled na celou problematiku se mění s ohledem na dobu vzniku a samozřejmě s představami autora.

Regionální politika

Přestože vznik regionální politiky se datuje do 30. let 20. století, do současnosti nedošlo v teorii ani v praxi alespoň k rámcovému sjednocení názorů na obsahové vymezení tohoto pojmu, které by mělo relativně universální platnost. Důvody spočívají jednak v úzké vazbě regionální politiky na celkovou hospodářskou politiku, která se – jak je všeobecně známo – vyznačuje rozsáhlou koncepční rozmanitostí, jednak je velkým problémem zakomponovat do definičního vymezení ostatní hlediska, která podmiňují vedle rozhodujících ekonomických motivů existenci regionální politiky, jako jsou např. aspekty ekologického či sociálního charakteru. [2]

Dále tedy uvádím několik definic regionální politiky, které jsou v literatuře citovány nejčastěji.

Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů - ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů (Vanhove, Klaassen, 1987). [5]

Je to součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu

stupně ekonomické aktivity na území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit na územích s nadměrným růstem (Goodall, 1987). [5]

Soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů (Žák, 2002). [5]

Region

Regiony neexistují samy o sobě. Jsou výsledkem procesu abstrakce, zobecnění anebo konstrukce, to znamená specifického postupu jejich vymezení, který nazýváme regionalizace. [9]

Existuje řada kritérií podle kterých se mohou členit regiony. Jedno z nejběžnějších dělení je na regiony přirozené (vztahově uzavřený územní celek s územní dělbou funkcí mezi jádrem a zázemím) a administrativní (vymezovány pro výkon veřejné správy, umělé, často neodpovídají skutečným procesům a vztahům probíhajícím v území). [5]

Dále několik definic regionu.

Územní celek vymezený podle administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován. (zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb.) [5]

Region může být subnárodním celkem – část jednoho státu nebo jednoho národního hospodářství oddělená od ostatních oblastí formálními hranicemi a obvykle s nimi spojená ekonomickými bariérami (Maier, Tödting, 1997) [5]

Rozvoj

Pojem rozvoj se vyznačuje mnohvrstevnatostí a frekventovaností svého užívání. Definice je opět celá řada, jejich podstata se liší podle kontextu použití, a tomu odpovídá i jejich přívlastek (ekonomický, regionální). [5]

Následuje jedna z definic pro rozvoj.

Rozvoj je proces změn uskutečňovaný postupně a ovlivňující podstatu dané entity, přinášející narůstání efektivnosti a účelnosti, pokud jde o využívání zdrojů, o uskutečňování možností podmiňující pohyb z původního stavu do stavu žádoucího (Macháček, 1999). [5]

Místní rozvoj

Jde o rozvoj sledovaný či realizovaný na území menším, než je region, tj. přesněji pouze v části regionu. [5]

Regionální rozvoj

Regionální rozvoj je komplex procesů probíhajících ve složitém systému regionu. Pro ovlivňování a řízení těchto procesů je nezbytný systémový přístup (Skokan, 2004). [5]

Růst socioekonomického a enviromentálního potencionálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí a odstraňování, popř. zmírňování regionálních rozdílů (MMR). [5]

Strategické plánování

Termín strategie je odvozený z řeckého strategie (generál) + agein (vést) a v širším kontextu původně označoval umění a vědu, jak řídit vojenské operace. Strategické postupy pronikaly v průběhu 20. století, zejména po druhé světové válce, postupně z vojenství do nevojenských disciplín, zejména do systémových přístupů a do řízení a staly se jich neoddelitelnou součástí. [9]

Počátkem 70. let myšlenku strategického plánování aplikovala Harvard Business School pro potřebu především soukromých společností. [16]

Teprve ke konci minulého století se ukázalo, že strategické plánování lze výhodně použít pro plánování rozvoje města a regionů. [2]

Strategické plánování se postupně stalo významným předmětem zájmu představitelů měst a obcí při utváření koncepcí jejich rozvoje. Každé město či obec, pokud chce obstát ve vzájemné konkurenci měst a obcí, potřebuje mít svoji strategii, jak dosáhnou požadovaného rozvoje. Strategické plánování v podstatě spojuje naši výchozí pozici, tzn. kde jsme, s tím, kam chceme jít. K tomu používá výběr směrů a cílů a volbu aktivit (vlastní strategie) pro jejich dosažení. [2]

Jako u každé plánovací činnosti, je i u strategického plánování klíčovým momentem plánovacího procesu stanovení cílů. V oblasti plánování vedeného demokratickými institucemi veřejné správy jsou společné cíle výsledkem náročného procesu dohadování mezi jednotlivými subjekty a zájmovými skupinami o tom, co jsou společné priority, a tudíž také o tom, na které cíle budou muset jednotlivé skupiny rezignovat, popřípadě hledat jejich napl-

nění mimo doménu veřejného zájmu. Dohadování o společně sdílených a prosazovaných cílech je nutnou součástí procesu plánování. Vlastní obsah plánování nelze pořídit „zvenčí“, pomocí sebelepšího odborníka, pokud nebude v obci či regionu, která či který strategicky plánuje, dostatečně srozumění o hodnotách a cílech a vůle k jejich prosazení. Aktivní participací všech dotčených zájmových skupin na plánování a hledáním konsensu či alespoň kompromisu mezi nimi, se sice tento proces komplikuje a prodlužuje, ale zároveň je to jediná reálně fungující cesta, jak zvýšit pravděpodobnost, že časově zpravidla velmi vzdálené strategické cíle dojdou uskutečnění. Pouze tehdy, ztotožní-li se s cíli a vizemi strategického plánu rozhodující většina subjektů v obci či regionu napříč jejich politických sociálním zařazením, lze počítat s tím, že realizace odolá momentálním politickým a ekonomickým zájmům a zvrátům. Takto demokraticky koncipované strategické plánování však vyžaduje zcela nový pohled na průběh plánovacího procesu. [16]

Strategické plánování, v našem případě regionální povahy je tedy orientováno na dlouhodobé cíle. Tato povaha jím sledovaných cílů současně znamená velkou míru nejistot a rizik, které zatěžují pravděpodobnost úspěšnosti realizace plánů. Proto strategické plánování musí být dostatečně flexibilní a adaptabilní na možné změny vstupních podmínek. Za jednu ze základních charakteristik strategického plánování lze také považovat to, že se jedná o plánování v podmínkách značné neurčitosti prostředí. V současném moderním pojetí je proto strategické plánování také chápáno jako systematický proces, který zahrnuje výběr cílů, úkolů a činností, potřebných pro jejich dosažení. [2]

Regionální plánování dosáhlo v evropských zemích značného rozšíření v 50. a 60. letech 20.století a byly do něj vládány velké naděje. Po období plánovací euforie došli západoevropští plánovači ji koncem 70.let 20. století k poznání, že většina problémů obcí, měst a regionů se nevyřešila a že očekávání se nenaplnila. Plánům vytýkali, že jsou příliš vzdáleny reálnému vývoji a mají malou prosazovací sílu, a tudíž malou šanci na realizaci. Od 80.let 20. století můžeme proto ve vyspělých zemích Evropy sledovat větší důraz na prosaditelnost a realizovatelnost regionálních plánů. Jedním ze způsobů řešení uvedených problémů a nedostatků tradičního regionálního plánování se ukázalo využívání marketingového a manažerského myšlení a jednání a s tím spojené zavádění strategického regionálního plánování. [9]

Strategické plánování je komplexní proces vytváření a prosazování společného zájmu regionu. Obecně lze uvést, že strategické regionální plány slouží společnému řešení problémů

většího počtu obcí a měst. Vznikají interakcí názorů a zájmů důležitých regionálních aktérů. Hlavním cílem strategického regionálního plánování je koordinace regionálního rozvoje. [9]

Strategické regionální plánování vnáší do komunální a regionální politiky konzistentnost a uvažování v dlouhodobé perspektivě, a tím překlenuje např. personální změny, k nimž často dochází po volbách. Může také zamezovat ad hoc rozhodování bez zohlednění širších strategických souvislostí a dopadů a může být platformou pro posilování důvěry občanů a podnikatelů v orgány veřejné správy. Strategické regionální plány díky koordinační funkci a stanovování priorit při výběru projektů mohou také přispívat k vyšší efektivitě nakládání s veřejnými finančními prostředky. [9]

2.1 Strategické a programové dokumenty jako nástroj regionální politiky

Problematika nástrojů regionální politiky byla dosud na okraji zájmu teoretické sféry, a to především proto, že v poslední dekádě minulého století teprve postupně narůstaly regionální disparity spojené s procesy ekonomické transformace v ČR. [10]

V současné době existuje řada nástrojů regionální politiky a řada způsobů jejich členění. Nejčastěji se v literatuře setkáme se členěním nástrojů na makroekonomické, mikroekonomické a ostatní, jiné členění dělí nástroje regionální politiky na finanční a nefinanční. Podrobnějšímu popisu nástrojů regionální politiky se tady nebudu věnovat, ale zaměřím se tedy již konkrétně na programování.

Za specifický nástroj regionální politiky můžeme považovat strategie a programy regionálního rozvoje. Jako nástroj má programování zvláštní postavení, zejména s ohledem na kompatibilitu české a komunitární regionální politiky a na výchozí a obligatorní součást jakékoliv regionální podpory. [10]

V České republice jsou soustava strategických a programových dokumentů členěna na strategické a programové dokumenty vypracovávané jednak na úrovni státu, jednak v úrovni krajů, a dále na programové dokumenty vyžadované Evropskou unií (pro využití strukturálních fondů EU). [10]

V minulosti se programování nedostávalo příliš velké pozornosti, nicméně v posledních letech se situace změnila natolik, že se někdy hovoří až o přeprogramování v české regionální politice. [10]

Koncepční dokumenty

Z hlediska obecnosti a účelu je možno rozlišit s ohledem na jejich věcný a zejména časový aspekt následující typy strategických dokumentů: strategie, program, plán.

Strategie je dlouhodobý koncepční dokument, který určuje základní linie rozvoje daného subjektu, resp. území, pro něž daný subjekt strategii vytváří, a to ve všech základních tematických oblastech a na dlouhé období („kam jdeme“). [28]

Program je střednědobý dokument. Vychází a navazuje na strategii a ve střednědobém horizontu vytyčuje opatření, která bude subjekt realizovat, aby dosáhl strategických cílů.

Plán je krátkodobý dokument prováděcího charakteru a v pravém slova smyslu již nejde o strategický dokument. Je však nezbytně navazujícím dokumentem na strategii a program, neboť konkretizuje vybraná opatření ve formě projektů či aktivit. Obsahuje již harmonogram a stanovuje způsob financování jednotlivých aktivit a projektů spolu s jejich rámcovými rozpočty. [28]

Členění, význam a obsah koncepčních dokumentů vychází nejčastěji ze zažité praxe. Můžeme se tak setkat s poměrně volným nakládáním se slovy strategie, program, plán, koncepce..., které příliš neodráží výše uvedené charakteristiky. Česká právní úprava se nevěnuje nijak významně vymezení struktury, obsahu ani procesu vytváření strategických dokumentů regionálního rozvoje. Existence různě pojatých a na různou dobu zpracovaných dokumentů klade nároky na jejich vzájemné věcné i časové provázání jak v rovině horizontální (orientující možnosti a potřeby vzájemné spolupráce mezi svazky/sdruženími obcí nebo mezi kraji či regiony), tak i v rovině vertikální, kdy je žádoucí provázanost potřeb a cílů mezi subjekty hierarchicky různých úrovní územních celků. [28]

Při přípravě strategických dokumentů bývá využíváno buď tzv. expertního, nebo komunitního přístupu. Expertní tvorba strategií představuje relativně uzavřený proces, který je založen především na participaci významných představitelů daného regionu či obce (tzv. politických, ekonomických a společenských elit). Komunitní přístup naopak staví na otevřeném přístupu k plánování všem subjektům v rámci dané komunity, které se mohou zúčastnit všech fází přípravy dokumentu. Zapojována je i široká veřejnost. [28]

2.2 Legislativní zabezpečení strategického plánování v ČR

V této kapitole uvedu, jak je problematika strategického plánování zabezpečena v české právní úpravě.

Regionální politika je při srovnání s tradicemi ostatních vládních politik v ČR úplnou novinkou. Přestože rozvoj konkrétních území státu byl akceptován i v době před rokem 1989, nelze vzhledem ke zcela odlišným společenským, a tedy i správním strukturám a za fungování plánovaného hospodářství tyto aktivity označit za regionální politiku. [10]

V roce 1998 bylo přijato usnesení vlády č. 235, o Zásadách regionální politiky vlády, jakožto první dokument, ve kterém vláda vyjádřila svůj postoj vůči regionální politice. Základními cíli bylo jednak stanovit obecná pravidla pro provádění české regionální politiky a pak přiblížit českou regionální politiku komunitární regionální politice. [10]

Již před rokem 1998 se uskutečnily jisté kroky směrem k legislativnímu zabezpečení regionální politiky, ale obecně se má za to, že o regionální politice v současném slova smyslu se dá v ČR mluvit skutečně až od roku 1998. [23]

Nicméně tedy prvním aktem zaměřeným primárně do oblasti regionální politiky bylo usnesení vlády č.481/1991 k základním problémům hospodářského a sociálního rozvoje jednotlivých územních celků a vymezení priorit regionální politiky v České republice. Usnesení odsouhlasilo základními přístupy ke zpracování zákona ČNR o regionální politice, vymezení problémových oblastí České republiky a opatření na podporu problémových oblastí pro období let 1992 – 1993. Zákon o regionální politice byl posléze v roce 1992 navržen (viz sněmovní tisk ČNR č. 679), na pořad jednání se však nedostal. [23]

V roce 1992 byly na základě zákona č. 299/1992 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, usnesením vlády č. 759/1992, schváleny Zásady regionální hospodářské politiky vlády České republiky. Problematiku regionálního rozvoje však neřešily uceleně a koordinovaně, nýbrž se soustředily pouze na jeden druh podpory, na iniciaci a přilákání podnikatelských aktivit do hospodářsky problémových oblastí. [23]

V roce 2000 byl přijat zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Tímto se ČR přiblížila k legislativní úpravě regionální politiky obvyklé v rámci EU a vytvořila tak její právní a administrativní rámec. [10]

V tomto roce byly v souvislosti se zaváděním krajského zřízení v ČR přijaty další zákony, které jsou pro regionální politiku klíčové. Jedná se především o zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o ocích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze. Dále byl přijat zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. [9]

Nejvíce zřejmé vymezení charakteristik strategických dokumentu lze nalézt v následujících ustanoveních právních norem: [23]

Zákon č. 248/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje v § 2 odstavce b) a c) vymezuje strategii regionálního rozvoje jako střednědobý dokument, na období 3 – 7 let, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálního programu rozvoje; státní program regionálního rozvoje jako střednědobý dokument, který stanoví zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více podporovaných regionů. Jiná časová určení a definice v tomto zákoně nejsou. Zajímavé je, že strategie je zde uváděna jako střednědobý dokument, program stejně tak.

Zmiňovaný zákon dále obsahuje v § 8, 9 a 10 stručnou úpravu programu rozvoje kraje:

§ 8 – (1) Kraj v rámci své samostatné působnosti podporuje rozvoj regionu vymezených v programu rozvoje územního obvodu kraje podle svých konkrétních potřeb s ohledem na vyvážený rozvoj svého územního obvodu; (2) Pro podklady k vymezení regionu v programu rozvoje územního obvodu kraje a pro oblasti, na něž je podpora zaměřena, platí přiměřeně § 3 a § 5 odst. 2 zákona 248/2000 Sb.

§ 9 – Program rozvoje územního obvodu kraje obsahuje zejména: a) analýzu hospodářského a sociálního rozvoje územního obvodu kraje, charakteristiku slabých a silných stránek jeho jednotlivých částí a hlavní směry rozvoje; b) vymezení regionu, jejichž rozvoj je třeba podporovat, uvedení oblastí, na něž má být podpora zaměřena; c) úkoly a priority v rozmístění a rozvoji občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, atd.

V § 10 jsou vymezeny náležitosti finanční podpory rozvoje územního obvodu kraje.

Zákon 129/2000 Sb., o krajích se programem rozvoje kraje vůbec nezabývá, mimo to, že je zde uvedeno, že ho schvaluje zastupitelstvo. Délka platnosti programu rozvoje záleží na jednotlivých krajích. Praxe se nicméně ustálila na 3-4 letém období. [23]

2.3 Strategické plánování v ČR na národní úrovni pohledem publikujících autorů

Pro účely této práce jsem se snažila vyhledat a udělat si přehled o dostupné literatuře v oblasti strategického plánování obecně, ale především bylo mým cílem se zaměřit – vzhledem ke konkrétnímu zaměření této mé práce – na zdroje informací o strategických a programových dokumentech a to na „národní“ úrovni. V přehledu jsem samozřejmě uvedla i programové zabezpečení „evropských“ dokumentů, tedy těch, které jsou zpracovávány na základě požadavků Evropské unie, ale toto jsou uvedla pouze pro úplnost, beze snahy se těmito dokumenty více zabývat, protože si myslím, že to není pro tuto mou práci nezbytné a vzhledem k předpokládanému rozsahu práce, ani zcela možné.

Každopádně jsem došla k závěru, že mnohem větší množství monografií, periodik i internetových zdrojů se v současnosti zabývá problematikou strategických a programových dokumentů právě v souvislosti s Evropskou unií, a to především s potřebou tvorby těchto dokumentů za účelem získávání peněžních prostředků z fondů Evropské unie. Při hledání literatury pro tuto práci jsem nacházela poměrně četné množství informací především o operačních programech, procesu jejich přijímání, zpráv o objemu poskytovaných finančních prostředků apod.

Mezi autory, kteří se zabývají problematikou strategického plánování a programování na národní úrovni patří Vozáb např. se svou rozsáhlou disertační prací na téma *Strategické plánování rozvoje měst v České republice*, kde se v první části zabývá obecně strategickým plánováním jako metodou plánování rozvoje, v druhé části pak strategickými plány vybraných měst ČR.

Další autor, který často spolupracuje s Vozábem je Blažek. Publikovali spolu řadu prací. V jejich společném příspěvku *Institutional, organizational and programming context for support of regional development in the Czech Republic: a critique*, poukazují na to, že počet programových dokumentů v oblasti regionální politiky České republiky je poměrně rozsáhlý a jejich vzájemná integrita je nevyhnutelně slabá. Mluví dokonce o tzv. přeprogramování a v důsledku toho o neustálé potřebě vypracovat, aktualizovat nebo přepracovat různé programové dokumenty. Kromě toho poukazují na to, že programové dokumenty jsou často vypracovávány ne jako odpověď na potřeby místní či regionální úrovně, ale jako podmínka pro získání dotací z různých státních nebo evropských zdrojů. V takovém přípa-

dě pak vidí reálné nebezpečí diskreditace celého konceptu programování a vůbec celého strategického plánování jako metody. Kritizují také monitorování provádění dokumentů, jako velmi slabé a hodnocení, které často chybí úplně.

Touto problematikou, tedy hodnocením účinnosti a efektivnosti dokumentů se v českém podmínkách zabývá Hartlová např. ve svém příspěvku uveřejněném v časopise *Geografie-Sborník ČGS* *Hodnocení účinnosti a efektivnosti programů regionální politiky: Analýza „ex-ante“ evaluací programových dokumentů* definovala hlavní metodologické problémy evaluací a evaluačního výzkumu ve sféře regionálního rozvoje a regionální politiky. Za základní problém považuje „hodnotitelnost“ regionální politiky, tedy do jaké míry lze účinnost a efektivnost regionální politiky hodnotit, resp. do jaké míry jsou její účinky měřitelné. Dále pak vidí jako problematické přiřazení zjištěných účinků konkrétním programům.

Problémy v oblasti plánování v České republice se dále zabývá sám Blažek, např. v příspěvku *Hodnocení kvality programových dokumentů ve sféře politiky hospodářské a sociální soudržnosti a strategií lokálního a regionálního rozvoje*. Kromě již výše zmíněných problémů, poukazuje v této práci např. na to, že v programových dokumentech je věnován přílišný důraz na analytickou část strategie, naopak návrhová, tj. vlastní strategická část je slabá, často se soustředí na módní odvětví (cykloturistika, high-tech obory apod.), bez realistického uvážení možností a pozice daného místa či regionu, také dochází k přecenění významu, atraktivity i zdrojů vlastní lokality nebo k záměně cíle a nástroje, apod.

Dále chci zmínit autory Binek, Galvasová, konkrétně jejich příspěvky *Regionální politika a regionální rozvoj jsou otázkou koordinace a spolupráce* a *Strategické plánování rozvoje v kontextu regionální politiky – legislativní úprava a její dopady na koncepční řešení rozvojových problémů*. V obou těchto příspěvcích je poměrně silně kritizována současná právní úprava strategického plánování. Zejména absence legislativní úpravy struktury, obsahu a procesu přípravy rozvojových dokumentů. Stejně tak není právně upravena závaznost schválených strategických dokumentů.

Za závažný problém autoři také považují omezení dopadu strategických dokumentů na rozhodování o přímé alokaci veřejných prostředků, což pak často vede k rozhodování spíše ad hoc po politické linii a ne podle dlouhodobé strategie.

Dále se v těchto příspěvcích řeší otázka připomínkových procesů a řešení názorových střetů. Tady především poukazují na to, že veřejná projednání jsou spíše výjimečná, často pouze formální a s minimální účastí veřejnosti. Bez legislativního upřesnění pojmů a procesů v případě protichůdných názorů rozhodne „formálně silnější“, tj. zadavatel.

Stejně jako v práci Vozába, Blažka zde autor poukazuje na to, že na strategickém plánování se velmi negativně projevila deformace zaměření dokumentů možnostmi financování z fondů EU. I když na druhou stranu připouští, že bez tlaku v této oblasti by strategické plánování v České republice zůstávalo pravděpodobně na okraji zájmů.

Pro mou práci je velmi přínosný článek Smejkal *Program Rozvoje kraje: nechtěné dítě nebo užitečný pomocník?* A to hlavně proto, že se prakticky celý týká přímo tématu mé diplomové práce. V tomto příspěvku se přímo zabývá analýzou programů rozvoje jednotlivých krajů a za cíl si klade zejména změřit se na nalezení klíčových skutečností a souvislostí, které jsou pro zpracování a realizaci těchto dokumentů relevantní. Autor vyvodil hlavně tyto závěry: z hlediska struktury je patrná vysoká různorodost terminologie, stále přetrvává přílišný rozsah analytické části, která je často jen popisná, většinou nejsou prioritizovány jednotlivé části programu, nedostatečná je kvantifikace, což velmi ztěžuje monitoring a hodnocení programu, málo se objevuje implementace či rozpracování do ročních prováděcích plánů.

Další článek prakticky s totožnou tematikou je od autorů Rudolf, Přikryl *Analýza regionální politiky na úrovni krajů*. Jedná se o výstupy analýzy regionální politiky na úrovni krajů, která byla vytvořena v rámci zpracovávání projektu výzkumu a vývoje podpořeného MMR ČR (projekt WA-032-05-Z09). Analýza se zabývala úrovní strategických dokumentů rozvoje krajů, vymežováním problémových regionů pro účely krajské regionální politiky, odlišnostmi ve vnímání pojmu „regionální politika“ mezi kraji a vazbami krajské regionální politiky na národní a evropskou úroveň.

Závěry této analýzy jsou v podstatě totožné se závěry analýzy Smejkal. Mimo již výše zmíněné je zde poukázáno na to, že v dokumentech zpravidla chybí jasná formulace časového horizontu dokumentů nebo na to, že jednotlivé kraje přistupují k vymežování problémových regionů velmi odlišně. Tato analýza se také navíc zabývá metodikou vymežování problémových regionů v jednotlivých krajích a pohledem krajů na evropskou a národní regionální politiku.

V programování samozřejmě publikuje či publikovala řada dalších autorů, já jsem se ale snažila v této kapitole zaměřit především na příspěvky či literaturu, která je pokud možno aktuální a co nejbližší tématu mé práce.

Závěrem bych poznamenala, že sem v prostudované literatuře zaznamenala v zásadě názorovou jednotu. Autoři se v problematice strategického plánování v České republice poměrně shodují. Řekla bych, že všichni považují strategické a programové dokumenty za velmi důležitý nástroj regionální politiky, nicméně v podmínkách České republiky ještě stále neúplně rozvinutý. Tedy ne ve smyslu množství dokumentů, ale ve smyslu jejich kvality a hlavně reálného využívání.

Obecně lze říci, že zájem na využívání peněžních prostředků z evropských fondů a s tím spojená nutnost tvorby programových dokumentů, které vyžaduje Evropská unie „nastartovalo“ v České republice procesy tvorby dokumentů také v rovině „národní“. V tomhle ohledu tedy publikující autoři spatřují v systému podpor Evropské unie bezesporu přínos, na druhou stranu se shodují v potřebě oprostit se od toho, aby byly brány jen jako nutný prostředek k získání dotací.

Do budoucna, aby byla tvorba dokumentů efektivnější a účelnější, je podle autorů třeba vyvarovat se nedostatků (zmíněných výše), které se vyskytují v současnosti v programových a strategických dokumentech a to na všech úrovních.

Co lze v tomto ohledu udělat, je rozhodně upravit národní legislativu. Za nedostatečnou je považována zejména chybějící úprava struktury, obsahu a procesu přípravy dokumentů a následně pak závaznosti schválených strategických dokumentů. Přínosné by také bylo upravit systém monitorování a hodnocení strategických a programových dokumentů.

2.4 Programové zabezpečení regionálního rozvoje v ČR

Programovým zabezpečením realizace regionální politiky se rozumí zejména příprava strategických a programových dokumentů, na jejichž základě je realizována podpora regionálního rozvoje v České republice. [9]

Soustava strategických a programových dokumentů se zpracovává pro úroveň státu nebo regionů (krajů, případně regionů soudržnosti a mikroregionů, případně obcí) nebo se jedná o programové dokumenty zpracované pro využívání strukturálních fondů Evropské unie. [9]

První skupina dokumentů bývá označována jako „národní“, neboť vychází z národní legislativy, druhá skupina bývá označována jako „evropské“, neboť je vyžadována legislativou Evropské unie pro využívání strukturálních fondů.[9]

Národní strategické a programové dokumenty

Zásadním strategickým dokumentem regionální politiky ČR je **Strategie regionálního rozvoje ČR**. Tato Strategie regionálního rozvoje vytvořila základní rámec pro formování regionální politiky ČR komplementární s regionální politikou Evropské unie. [9]

Jde tedy o základní strategický dokument pro podporu regionálního rozvoje na období 10-15 let. Obsahuje sociálně-ekonomickou analýzu stavu regionálního rozvoje republiky a jejích krajů, SWOT analýzu (zejména charakteristiku slabých a silných stránek v rozvoji krajů), strategickou vizi a základní dlouhodobé cíle regionálního rozvoje České republiky, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčených ústředním správním úřadům a krajům k zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti. [9]

Prvním regionálním strategickým a programovým dokumentem v České republice byla Strategie regionálního rozvoje České republiky, přijatá vládou v roce 2000 a v aktualizované podobě v roce 2006. [9]

Mimo tento dokument definuje zákon č. 248/2000 Sb. také Státní program regionálního rozvoje jako střednědobý dokument, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje a stanovuje zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více regionů. V současné době je Státní program regionálního rozvoje integrován do dokumentu Strategie regionálního rozvoje České republiky. V něm vymezené problémové regiony a způsob jejich podpory jsou však aktualizovány v tří až čtyřletých intervalech. [9]

Strategie regionálního rozvoje ČR je základním východiskem pro tvorbu strategií a programů rozvoje krajů. [9]

V roce 2006 byla tedy schválena nová Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013 a to usnesením Vlády ČR č. 560. Cílem aktualizace je implikace nových nařízení EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti. [9]

Tento dokument vychází ze „Strategie udržitelného rozvoje ČR“ a v ekonomické oblasti ze „Strategie hospodářského růstu“. V oblasti politiky soudržnosti navázala Strategie regionálního rozvoje ČR na její základní programové dokumenty na národní úrovni „Národní roz-

vojový plán“ a „Národní strategický referenční rámec“. Cílem strategie je formulování témat a aspektů významných pro podporu regionálního rozvoje a zahrnutí regionální dimenze do těchto politik tam, kde je to účelné a potřebné. Strategie regionálního rozvoje tak představuje strategickou orientaci pro budoucí programy regionálního rozvoje na centrální i regionální úrovni. [9]

Strategie a programy rozvoje krajů

Strategie regionálního rozvoje je v interakci k hlavním cílům krajských strategií a programů. Strategické a programové dokumenty vyšších územních samosprávných celků, zahrnující celé jejich správní území, obsahují základní dlouhodobou orientaci jejich rozvoje a jsou jedním z předpokladů pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů EU směřující na podporu konkrétních rozvojových aktivit a projektů. Mezi základní programové dokumenty těchto územních jednotek patří strategie rozvoje kraje a program rozvoje kraje. [19]

Strategie rozvoje kraje je základní rámec dlouhodobé orientace rozvoje územního obvodu kraje, usměřňující jeho rozvoj na období 10-15 let. [9]

Vychází z analýzy vývoje a stavu hospodářského a sociálního rozvoje kraje. Dalšími podklady jsou výstupy ze SWOT analýzy, především shrnutí slabých a silných stránek rozvoje regionů kraje, na jejichž základě jsou vymezeny regiony, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj územního celku. První strategie rozvoje krajů byly zpracovány v letech 1999–2000 v souladu s usnesením vlády č. 235/1998 jako podklad pro vznikající samosprávné orgány krajů. Metodicky i obsahově byly usměřňovány tak, aby byly na národní úrovni integrovatelné a tím také uplatnitelné jako jeden ze základních podkladů pro vypracování zmíněné Strategie regionálního rozvoje České republiky. V orgánech krajů však tyto dokumenty nebyly projednány a schváleny. Do konce roku 2008 pak pouze šest krajů (včetně Prahy) mělo zpracovaný a schválený strategický programový dokument. V ostatních krajích jsou strategie rozvoje krajů suplovány programy rozvoje krajů, v případě Středočeského a Moravskoslezského kraje i strategickou částí regionálních operačních programů. Zákon o podpoře regionálního rozvoje vymezuje podmínky této podpory, jejímž cílem je vyvážený rozvoj státu nebo územního obvodu kraje a s tím související působnosti správních úřadů, krajů a obcí. [19]

Program rozvoje kraje (PRK) je střednědobý taktický dokument regionálního rozvoje na úrovni kraje s důrazem na sociálně-ekonomickou sféru, zpracováváný na období čtyř let,

který konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace. Program rozvoje kraje lze souhrnně charakterizovat jako program cílených opatření, příp. intervencí, přijatý pro stimulaci ekonomického a sociálního rozvoje kraje. [9]

První programy rozvoje krajů byly vypracovány v letech 2000–2001 jako podklad pro nově vznikající kraje, a v jednotlivých volebních obdobích byly průběžně aktualizovány. Z uvedeného plyne, že hlavním cílem zpracování PRK je navrhnout pro stanovené plánovací období promyšlenou množinu opatření na podporu ekonomického a sociálního rozvoje kraje vycházející ze strategie rozvoje kraje a realizovatelnou dostupnými finančními zdroji (včetně zdrojů EU) pro toto období. PRK však není pouze podpůrným programem pro vybrané projekty finanční povahy, nýbrž zahrnuje rovněž směry rozvoje a odpovídající opatření nefinanční povahy, jako jsou politiky, nástroje, organizační úkoly, politická podpora (lobbing), doporučení pro ústřední správní orgány k podpoře kraje, vymezení územních priorit typu problémový region či klíčových projektů v rámci daného odvětví apod. [19]

Program rozvoje kraje obsahuje zejména:

- analýzu hospodářského a sociálního rozvoje územního obvodu kraje, charakteristiku slabých a silných stránek jeho jednotlivých částí a hlavní směry jeho rozvoje,
- vymezení regionů uvnitř územního obvodu kraje, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na jeho vyvážený rozvoj, spolu s uvedením problémových oblastí, na něž má být podpora zaměřena, včetně navrhovaných opatření,
- úkoly a priority v rozmístění a rozvoji občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, sociální politiky, vzdělávání a dalších odvětví v jeho samostatné působnosti. [13]

Program rozvoje kraje vznikne transformací cílů a směrů Strategie rozvoje kraje do cílů a opatření pro časové období Programu rozvoje kraje. Mezi Strategií rozvoje kraje a PRK tedy existuje přímá jednosměrná obsahová vazba. [13]

Některé z cílů a opatření Programu rozvoje kraje mohou být spolufinancovány z fondů programů Evropské unie. V takovém případě se stávají Programy rozvoje krajů přímým zdrojem pro selekci opatření pro Regionální operační program (ROP) příslušného regionu NUTS 2 pro plánovací období EU. Mezi Programem rozvoje kraje a Regionálním operačním programem tedy existuje přímá obsahová vazba. [13]

Dalšími dokumenty, které vycházejí ze strategie rozvoje kraje, jsou strategické plány rozvoje měst či jiných územních celků kraje.

Programové dokumenty zpracované pro využívání strukturálních fondů EU pro období 2007-2013

Strukturu programových dokumentů, která vyžaduje Evropská unie pro čerpání finančních prostředků z fondů EU je pro programovací období 2007-2013 následující.

- Strategické obecné zásady Společenství
- Národní rozvojový plán
- Národní strategický referenční rámec
- Operační programy

Strategické obecné zásady Společenství

Jedná se o rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti. Strategické obecné zásady společenství navrhuje Evropská komise, přijímá Rada EU a schvaluje Evropský parlament. [9]

Národní rozvojový plán

Národní rozvojový plán vytváří členský stát při použití principu partnerství. [9]

Je tradičním nástrojem strategického plánování využíváný v posledních programovacích obdobích. Otevřel diskusi o prioritách České republiky – státu i regionů, a stal se východiskem pro formulování Národního strategického referenčního rámce. Tento dokument není ve srovnání s dřívější úpravou vyžadován evropskou legislativou a po zpracování Národního strategického referenčního rámce jeho význam ustoupil do pozadí. [15]

Národní strategický referenční rámec

Národní strategický referenční rámec je rozvojová strategie na úrovni státu, která představuje základ pro sektorové (tematické) a regionální operační programy. Navrhuje ho členský stát při použití principu partnerství a následně je předmět vyjednávání s Komisí. [9]

Národní strategický referenční rámec představuje národní strategii realizace politiky soudržnosti nově vyžadovanou evropskou legislativou. Plní úlohu spojovacího článku mezi evropskými prioritami na jedné straně (upravené zvláště v dokumentu Strategické obecné

zásady Společenství pro soudržnost) a tematickými a regionálními prioritami členského státu na straně druhé. [15]

Národní strategický referenční rámec je tedy konkretizován a realizován systémem tematických a regionálních operačních programů pro jednotlivé cíle politiky soudržnosti. [15]

Operační programy

Jedná se o dokumenty pro činnost fondů. Mají podobu tematických (sektorových) nebo regionálních OP. [9] V programovacím období 2007-2013 Česká republika využívá 26 operačních programů.

Vztah územního plánování a strategického rozvoje

V této kapitole bych se ráda dotkla vztahu regionálního rozvoje k územnímu plánování. Nejprve, jak lze tedy definovat územní plánování? V širším smyslu je územní plánování managementem změn prostředí v území, v užším smyslu se tato disciplína zabývá regulací změn hmotného/fyzického prostředí a využívání území. [9]

Regionální politika spoluvytváří ekonomické prostředí pro realizaci investic. Tyto investice, zejména investice do územního rozvoje, jsou nezbytné pro realizaci záměrů územního plánování. Regionální politika tedy zejména v méně investičně atraktivních územích a v obdobích snížené investiční aktivity představuje velmi potřebný předpoklad pro úspěšnost rozvojových koncepcí územního plánování. Proaktivní, stimulační charakter regionální politiky je komplementární regulativnímu charakteru územního plánování. [9]

V České republice tedy vedle sebe souběžně běží dva způsoby strategického plánování, jejichž výsledkem jsou strategické dokumenty a územně plánovací dokumenty, zatímco v zahraničí tvoří tento proces často jeden celek (prostorové plánování). Tyto přístupy vytváří komplexní pohled na řízení rozvoje. Každý ze zmíněných přístupů má své silné stránky i omezení. K usměrňování udržitelného rozvoje území jsou strategické dokumenty aktivními nástroji veřejné správy (stanovují priority z hlediska času a financování), územně plánovací dokumenty jsou regulačními nástroji veřejné správy (stanovují regulativy pro veškeré rozhodování v území). Je třeba usilovat o jejich koordinaci a sbližování. [23]

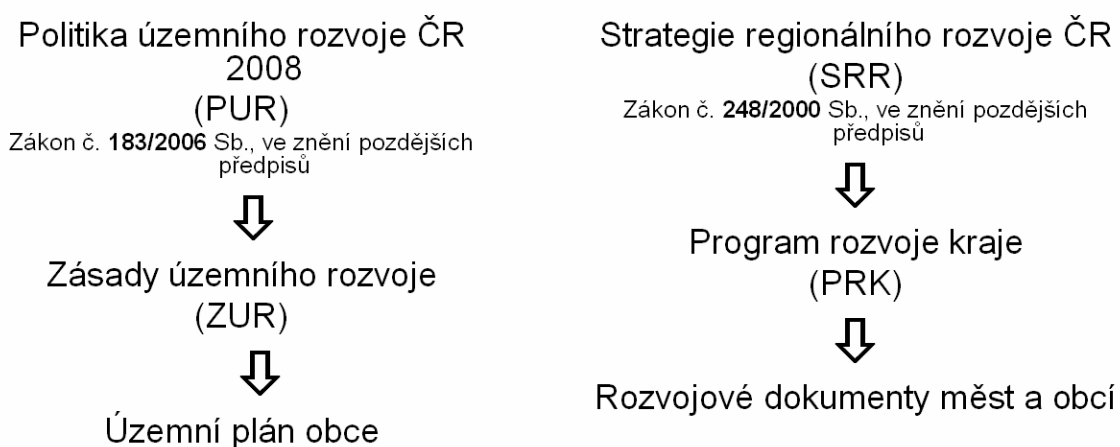
I při respektování institucionálního oddělení územního plánování na jedné straně a regionálních strategií a strategických plánů jako výstupů regionální politiky na straně druhé je

velmi potřebné dosáhnout oboustranného provázání a koordinovaného postupu mezi strategiemi vycházejícími z regionální politiky a nástroji územního plánování. [9]

Následující obrázek znázorňuje rozvojové dokumenty, které v oblasti regionální politiky a v oblasti regionálního rozvoje. Jak už bylo řečeno výše, je nezbytné, aby tyto dokumenty byly ve vzájemném souladu.

Obrázek 1. Srovnání systému rozvojových dokumentů

Regionální politika versus politika územního rozvoje

Zdroj: MMR [35]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ZLÍNSKÝ KRAJ

3.1 Charakteristika Zlínského kraje

Zlínský kraj byl ustanoven k 1. lednu 2000 na základě ústavního zákona č. 347 ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Vznikl sloučením okresů Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště, které patřily k Jihomoravskému kraji, a okresu Vsetín, který spadal do Severomoravského kraje. Spolu s Olomouckým krajem tvoří region soudržnosti Střední Morava. S účinností od 1. 1. 2003 se vytvořilo 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně), v jejichž rámci působí 25 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně). [41]

Obrázek 2. Poloha Zlínského kraje vzhledem k České republice

Zdroj: Regionální informační portál Zlin.net [39]

Nachází se na východě republiky, kde jeho východní okraj tvoří hranici se Slovenskem. Na jihozápadě sousedí s krajem Jihomoravským, na severozápadě s Olomouckým a v severní části s krajem Moravskoslezským. Svou rozlohou 3 964 km² je čtvrtým nejmenším krajem v republice. Má celkem 304 obcí (z toho 30 měst), ve kterých k 30. 9. 2009 žilo 591 397 obyvatel. Hustota zalidnění 149 obyvatel/km² výrazně převyšuje republikový průměr. Nejvyšší zalidněnost je v okrese Zlín (187 obyvatel/km²) a nejnižší v okrese Vsetín (128 obyvatel/km²). [41]

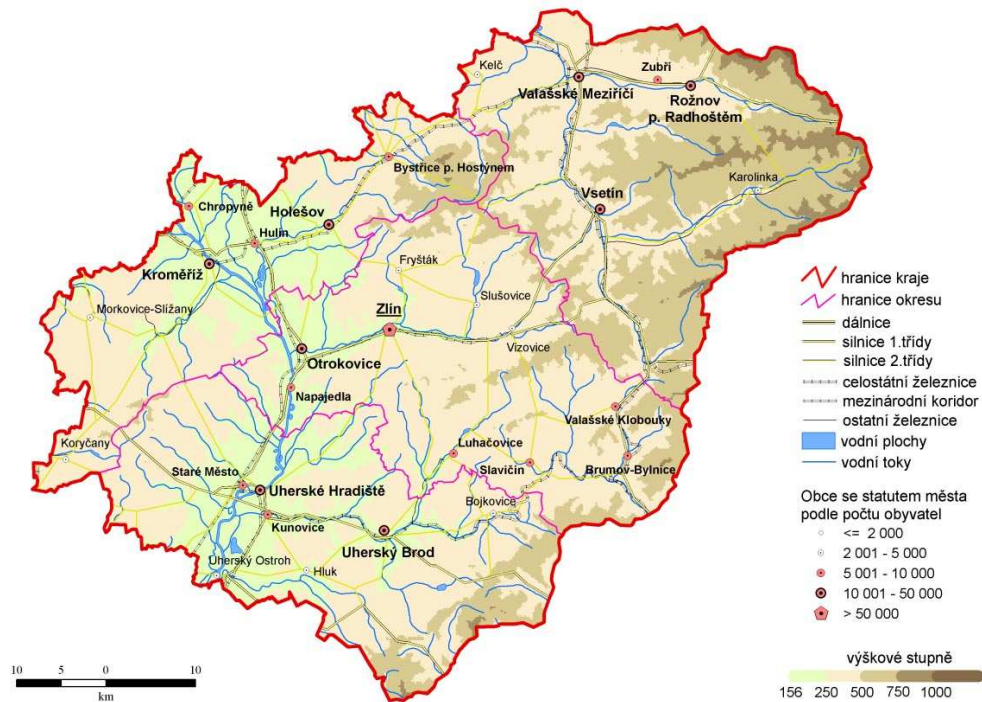
Obrázek 3. Okresy Zlínského kraje

Zdroj: Regionální informační servis [40]

Území má členitý charakter. Z převážné části je kopcovitý, tvořený pahorkatinami a pohořími. V části kraje, v povodí Moravy, se táhne rovinatá úrodná oblast - Haná na Kroměřížsku a Slovácko na Uherskohradištsku. Severní částí kraje probíhají Moravskoslezské Beskydy, na východě se rozkládají Javorníky dále směrem k jihu Bílé Karpaty, které také tvoří hranici se Slovenskem. Směrem k jihu od Moravskoslezských Beskyd vybíhá Hostýnsko – Vsetínská hornatina a Vizovická vrchovina. Na jihozápadě kraje se zvedají Chřiby. Mezi Chřiby a výše zmíněnými pahorkatinami probíhá od západu z Olomouckého kraje Hornomoravský úval přes okres Kroměříž až do okresu Zlín. Kolem řeky Moravy, v okrese Uherské Hradiště, probíhá Dolnomoravský úval, který dále pokračuje do Jihomoravského kraje. Od západu k jihu, přes oba úvaly, protéká největší řeka kraje Morava, do které se vlévá většina toků protékajících územím. Jsou to především v severní části řeka Bečva a v jižní části řeka Olšava. Kraj má celkem příznivé klimatické podmínky. Z klimatických hodnot naměřených v meteorologické stanici na území kraje byla zjištěna v roce 2007 průměrná teplota vzduchu 10,3 °C a celkový úhrn srážek 535 mm/m². [41]

Obrázek 4. Geografická mapa Zlínského kraje

Zdroj: Statistická ročenka Zlínského kraje 2009 [41]

Většina půd kraje je minerálně chudá, s výjimkou draslíku a hořčíku, s nedostatkem humusu. Jsou to hnědé půdy vrchovin a podzoly, které směrem k jihu místy přecházejí do hnědých půd nižších poloh. Na rozdíl od kopcovité a hornaté části s chudými šterkovitými a kamenitými středně těžkými až těžkými půdami je v obou úvalech úrodná hnědozemě i černozemě a v okolí řeky Moravy také kvalitní lužní půdy. [41]

Pro svažitosť a členitosť terénu velké části kraje je obdělávání půdy obtížné. Z celkového **půdního fondu** kraje je 49,1 % zemědělské a 50,9 % nezemědělské půdy. Nejvíce zemědělské půdy má okres Uherské Hradiště (58,2 % celkové výměry okresu, z toho je 71,4 % půdy orné). Zcela odlišné rozdělení půdy je v okrese Vsetín, ve kterém podíl nezemědělské půdy je výrazně vyšší (64,5 %) a z níž 83,7 % zabírají lesy, převážně smrkové. [41]

Kraj je chudý na nerostné suroviny. Využívána jsou hlavně ložiska cihlářských hlín, šterkopísků (tato ložiska mají celorepublikový význam) a stavebního kamene, místní význam má těžba pískovce. V omezené míře se zde vyskytují naleziště ropy a zemního plynu. [41]

Zlínský kraj má velkou rozlohu **chráněného krajinného území**. Velkoplošná území zahrnují dvě chráněné krajinné oblasti, Beskydy a Bílé Karpaty, která zahrnují zhruba 30 % území. CHKO Bílé Karpaty patří mezi šest biosférických rezervací UNESCO v republice.

Na území kraje se dále nachází 38 přírodních rezervací, z toho 6 národních a 123 přírodních památek, z toho 2 národní. V červenci 2000 bylo založeno sdružení právnických osob Euroregion Bílé - Biele Karpaty, zaměřené na všestranný rozvoj přeshraniční spolupráce regionů na území chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty. Euroregion zahrnuje území působení sdružení „Región Biele Karpaty“ se sídlem v Trenčíně a území působení sdružení „Region Bílé Karpaty“ se sídlem ve Zlíně. Českou část euroregionu tvoří okresy Uherské Hradiště, Zlín a Vsetín a část okresu Kroměříž a dále několik obcí okresu Hodonín s mikroregionem Horňácko patřícím do Jihomoravského kraje. [41]

K 30. 9. 2009 žilo na území Zlínského kraje 591 397 obyvatel. Vývoj věkového složení obyvatel je charakterizován zvyšujícím se podílem obyvatel v poproduktivním věku, proti roku 2007 se podíl obyvatel starších 64 let zvýšil z 15,1 % na 15,5 %. Přesto je věková struktura z ekonomického hlediska stále příznivá. Průměrný věk obyvatel Zlínského kraje v roce 2008 byl 40,7 let. [41]

Ekonomika v kraji byla a je založena především na zhodnocování vstupních surovin a polotovarů. Export v kraji je negativně poznamenán polohou kraje v rámci ČR. V tvorbě hrubého domácího produktu se Zlínský kraj řadí na 9. místo mezi kraji v ČR. V roce 2007 dosáhla průměrná hodnota HDP na 1 obyvatele kraje 286 172 Kč (v běžných cenách). [41]

Průmyslový potenciál Zlínského kraje tvoří podniky zpracovatelského průmyslu, kterých je 17,2 % z registrovaných subjektů celkem. Zejména jde o podniky průmyslu kovodělného, dřevozpracujícího, elektrotechnického a textilního. Jejich charakteristickou stránkou je však nízká úroveň modernizace výroby ve srovnání s ČR. [41]

V **zemědělství** došlo proti roku 2007 ke zvýšení průměrného hektarového výnosu obilovin o 1 t, na 5,8 t. Průměrná roční dojivost na 1 krávu se ve srovnání s minulým rokem zvýšila o 110 l, když činila 7 329 l. [41]

V **bytové výstavbě** bylo dokončeno během roku 2008 na území kraje 1 326 bytů, z toho 839 v rodinných domech. Průměrná obytná plocha dokončeného bytu byla 84 m². Ke konci roku zůstalo rozestavěno 8 984 bytů. [41]

K 31. 12. 2008 registroval Český statistický úřad ve Zlínském kraji celkem 134 373 právnických a fyzických subjektů, z nichž 15 622 subjektů mělo zaměstnance, s počtem zaměstnanců 25 a více je v kraji 1 608 firem. [41]

K 31. 12. 2008 evidovaly úřady práce Zlínského kraje celkem 20 048 uchazečů o zaměstnání, **registrovaná míra nezaměstnanosti** byla 6,13 %. V rámci kraje měl nejvyšší míru nezaměstnanosti okres Vsetín (7,31 %) a naopak nejnižší okres Zlín (5,09 %). [41]

Sít předškolních a školních zařízení v kraji představuje 309 mateřských škol, 256 základních škol, 17 gymnázií, 78 středních škol, 12 vyšších odborných škol. Ve Zlínském kraji působí 2 vysoké školy. Je to Univerzita Tomáše Bati v krajském městě, jež má veřejnoprávní statut a uděluje bakalářský a magisterský stupeň vzdělání na 5 fakultách. Druhou je soukromá vysoká škola Evropský polytechnický institut v Kunovicích. [41]

Na jednoho lékaře připadá v rámci kraje 277 obyvatel. Akutní, následná a rehabilitační **zdravotní péče** je zabezpečena stabilizovanou sítí nemocnic (11 v kraji), kde je k dispozici 3 168 lůžek. V roce 2008 bylo 162 585 příjemců důchodů, z nichž bylo 85 019 příjemců důchodů starobních plných. Výše průměrného důchodu dosáhla 9 238,- Kč. [41]

Kulturní vyžití obyvatelům kraje umožňuje 59 muzeí, 60 galerií, 31 stálých kin, 8 divadel a 44 přírodních amfiteátrů. Čtenářům poskytovalo své služby 407 veřejných knihoven (včetně poboček). [41]

V 352 **hromadných ubytovacích zařízeních** cestovního ruchu Zlínského kraje se v roce 2008 ubytovalo 497 452 hostů, z toho 72 938 cizinců. [41]

Zlínský kraj je svéráznou turistickou oblastí, jeho atraktivita vyplývá z množství přírodních, kulturních a historických památek. Skutečnost, že se zde setkávají tři národopisné celky: úrodná Haná, pohostinné Slovácko a svérázné Valašsko také výraznou měrou přispívá k originalitě kraje. [41]

Desetitisíce návštěvníků přijíždějí každoročně za zdravím, relaxací a odpočinkem do největších moravských lázní Luhačovic. Proslulé jsou přírodními léčivými prameny, příznivými klimatickými podmínkami a také typickou architekturou. [41]

Region nabízí bohaté sportovní vyžití. Kvalitní lyžařské dráhy pro sjezd i běh skýtají například Pustevny, Portáš, Velké Karlovice, hřebeny Chřibů a Hostýnských vrchů. Podél toku řeky Moravy prochází Moravská cyklostezka, která navazuje na rakouské a slovenské cyklostezky. Horolezci můžou trénovat v Pulčínských, Lačnovských nebo Čertových skalách. [41]

Originální zážitek přináší plavba po Baťově kanálu, jsou zde vodní nádrže Horní Bečva, Bystřička, Ostrožská Nová Ves, Rusava, Pozlovice a Smradavka. [41]

Celosvětovému uznání se těší Podzámecká i Květná zahrada a arcibiskupský zámek v Kroměříži, které jsou zapsány do Listiny světového dědictví UNESCO. Za zmínku stojí Holešov s muzeem židovské kultury, gotický hrad Buchlov, barokní zámek v Buchlovicích nebo poutní místo Velehrad. Jedinečný je památník Velké Moravy ve Starém Městě, Valašské muzeum v přírodě a skanzen v Rožnově pod Radhoštěm, areál staveb na Pustevnách, socha pohanského boha Radegasta a sousoší Cyrila a Metoděje na Radhošti. [41]

K událostem dokumentujícím národopisnou bohatost regionu patří Fašank ve Strání, Jízda králů ve Vlčnově nebo Kopaničářské slavnosti ve Starém Hrozenkově. [41]

Každoročně se v Uherském Hradišti koná Letní filmová škola a ve Zlíně Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež. Vděčným centrem návštěvníků je i zoologická zahrada se zámekem v Lešné nebo Muzeum obuvi ve Zlíně. [41]

3.2 Postavení Zlínského kraje v rámci České republiky

Hodnocení pozice krajů v rámci České republiky nabídla v roce 2009 studie, která vznikla v rámci projektu MasterCard česká centra rozvoje 2009. Výsledky tohoto projektu nabízí podle mého názoru nezávislý pohled na postavení krajů, jako center rozvoje. Informace o tomto projektu a závěry, které z něj vyplynuly, tedy i postavení Zlínského kraje mezi ostatními kraji, jsem proto uvedla do následující kapitoly.

3.2.1 Projekt MasterCard česká centra rozvoje 2009

Společnost MasterCard ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Praze a Sdružením CZECH TOP 100 realizovala již podruhé projekt MasterCard česká centra rozvoje 2009. Jedná se o českou modifikaci každoročního globálního žebříčku ekonomicky nejvýznamnějších světových měst MasterCard Worldwide Centers of Commerce. V rámci českého projektu bylo hodnoceno 14 krajů České republiky a 24 nejvýznamnějších českých měst. [31]

V této české verzi je porovnáváno všech 14 krajů České republiky a vybraná města České republiky. V prvním ročníku realizovaném v roce 2008 byly kraje a města hodnoceny v

oblasti socioekonomické úrovně, v roce 2009 přibylo hodnocení v oblasti investiční atraktivnosti. [31]

Oproti roku 2008 byl index pro rok 2009 upraven tak, aby reagoval na aktuální zásadní změny v regionálních ekonomikách (úpravy byly nezbytné pro zajištění vypovídací schopnosti indexu). Negativní stránkou těchto změn je omezená možnost porovnání indexu 2008 a 2009. Zásadní pozitivní stránkou úprav je komplementarita indexů 2008 a 2009. Index 2008 se zaměřoval na dlouhodobý vývoj regionů. Index 2009 se zaměřuje na krátkodobý vývoj, který je informačně atraktivní s ohledem na aktuální překotné ekonomické změny. Vyhodnocení v rámci projektu MasterCard česká centra rozvoje 2009 se opírá o podobné oblasti (skupiny indikátorů) jako v roce 2008, tj. „zhodnocení intervencí veřejného sektoru“, „ekonomická stabilita jako předpoklad pro rozvoj podnikání“, „finanční toky a poplatkové stimuly v podnikání“, „investiční atraktivnost“, „business centra a znalostní společnost“ a „kvalita života“. [33]

Analýza realizovaná v rámci tohoto projektu přinesla závěry, které jsou shrnuty na následujících stránkách. Informace, které přinesl tento projekt, mohou podle Jana Struže, předsedy Sdružení CZECH TOP 100 pomoci zástupcům samosprávy objevit skryté rezervy uvnitř regionů a měst a z tohoto důvodu jsou výsledky studie velmi cenným materiálem. [34]

Podle výsledků hodnocení indexu MasterCard česká centra rozvoje 2009 se kraje podle dosažených hodnot rozčlenily do 5 skupin (viz. obr. 5). Nejvyšší hodnoty s velkým náskokem před ostatními kraji dosáhla Praha, která je samostatnou kategorií. [33]

Skupinu „socioekonomicky nadprůměrných krajů“ tvoří Středočeský, Jihomoravský a Plzeňský kraj. [33]

Do skupiny „průměrných krajů“ patří Pardubický, Královéhradecký, Jihočeský, Olomoucký kraj, Vysočina a Liberecký kraj. [33]

Do skupiny „ekonomicky podprůměrných krajů“ náleží geograficky blízké regiony, a to Moravskoslezský a Zlínský kraj. [33]

Jako „socioekonomicky nejslabší kraje“ byly vyhodnoceny Karlovarský a Ústecký kraj, které spolu vytvářejí NUTS II Severozápad. [33]

Obrázek 5. Celkové výsledky – srovnání socioekonomické úrovně

Praha	88,9 %
Středočeský kraj	52,0 %
Jihomoravský kraj	50,7 %
Plzeňský kraj	47,8 %
Pardubický kraj	46,6 %
Královohradecký kraj	46,0 %
Jihočeský kraj	42,9 %
Olomoucký kraj	40,8 %
Vysočina	40,6 %
Liberecký kraj	40,5 %
Moravskoslezský kraj	40,2 %
Zlínský kraj	39,8 %
Karlovarský kraj	37,1 %
Ústecký kraj	35,5 %

Zdroj: Studie MasterCard , Brožura Zlínský kraj 2009 [33]

První místo mezi kraji tedy obsadilo hlavní město Praha s 88,9 indexními body, druhý je Středočeský kraj (52,0 bodů) a na třetím místě se v těsném závěsu umístil Jihomoravský kraj (50,7 bodů). Žebříček uzavírají kraje Moravskoslezský (40,2 bodů), Zlínský (39,8 bodů), Karlovarský (37,1 bodů) a Ústecký (35,5 bodů). [34]

Výjimečné postavení Prahy (1. místo) mezi českými kraji a městy potvrzuje většina makroekonomických ukazatelů. Praha má navíc velmi pozitivní socioekonomický vliv i na okolní kraje, které jsou na ní navázané. V ekonomice České republiky má specifické postavení, protože vytváří téměř čtvrtinu celostátního HDP. Podle údajů studie MasterCard česká centra rozvoje 2009 je úroveň HDP více než dvojnásobná oproti celorepublikovému průměru. Praha je lídrem také v oblasti investiční atraktivnosti hodnocených krajů a měst. [34]

Obrázek 6. Celkové výsledky – investiční atraktivnost

Praha	98,8 %
Plzeňský kraj	58,7 %
Pardubický kraj	57,3 %
Královéhradecký kraj	57,3 %
Středočeský kraj	56,1 %
Jihočeský kraj	55,4 %
Jihomoravský kraj	55,1 %
Olomoucký kraj	49,8 %
Zlínský kraj	48,0 %
Karlovarský kraj	46,9 %
Moravskoslezský kraj	46,8 %
Liberecký kraj	46,7 %
Vysočina	44,4 %
Ústecký kraj	36,3 %

Zdroj: Studie MasterCard, Brožura Zlínský kraj 2009 [33]

Na předních místech se většinou objevuje i kraj Středočeský, Plzeňský a Jihomoravský. Středočeský kraj (52,0 %) se umístil na druhém místě ve srovnání krajů z hlediska socioekonomické úrovně a na pátém místě z hlediska investiční atraktivnosti (56,1 %). Na tuto pozici jej dostalo mimo jiné město náležící do tohoto regionu, Mladá Boleslav, která se umístila v hodnocení investiční atraktivnosti měst na druhém místě (65,6 %). [34]

Plzeňský kraj je z hlediska investiční atraktivnosti považován za druhý nejlépe postavený kraj (58,7 %), hned za Prahou, za kterou zaostává o více než 40 %. Ve srovnání socioekonomické úrovně krajů se Plzeňský kraj umístil na čtvrtém místě (47,8 %). [34]

Jihomoravský kraj se na přední místa dostává díky druhé největší metropoli ČR, Brnu. Zatímco v hodnocení krajů podle investiční atraktivnosti se umístil tento region v polovině žebříčku (7. místo s 55,1 %), město Brno dosáhlo na třetí místo (58,1 %), hned za Prahou a Mladou Boleslaví. V oblasti socioekonomické úrovně je Jihomoravský kraj celkově třetí (50,7 %). [34]

A jaké tedy byly závěry studie, co se Zlínského kraje týká?

Ve Zlínském kraji je 9. nejvyšší míra nezaměstnanosti (8,9 %, květen 2009), 11. nejnižší podíl dlouhodobé nezaměstnanosti (nad 5 měsíců) na celkové nezaměstnanosti regionu (42,4 %, 31. březen 2009), 13. nejvyšší průměrný hodinový výdělek v podnikatelském sek-

toru (123,87 Kč, 1. čtvrtletí 2009), 9. nejvyšší počet registrovaných ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel (219, rok 2008), 12. nejvyšší nárůst počtu registrovaných ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel (3,65 %, 2008/2005), 10. nejvyšší hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (283 366 Kč, rok 2007), 10. nejvyšší hodnota tvorby hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (59 385 Kč, rok 2007) a 11. nejvyšší příliv přímých zahraničních investic na 1 obyvatele – kumulovaný součet k 31. 12. 2007 (62,4 tis. Kč). [33]

Zlínský kraj se nachází ve východní části České republiky. V Zlínském kraji lze nalézt poměrně významné meziregionální rozdíly. Západní část regionu kontrastuje s hospodářsky slabým okresem Vsetín. Ve Zlínském regionu dochází v současnosti k poklesu nosných odvětví (gumárenský a plastikářský průmysl). [33]

Region není dobře napojen na dálniční síť České republiky (značný problém zejména v případě krajského města Zlín). Východní část kraje není dobře dopravně napojena na krajské město. Situaci v regionu zlepšuje přítomnost Univerzity Tomáše Bati, která dobře reaguje na poptávku na trhu práce v Zlínském regionu. V regionu je poměrně nízký podíl terciárního sektoru v regionální ekonomice. V krajském městě je významný počet brownfields. [33]

V celkovém hodnocení socioekonomické úrovně obsadil Zlínský kraj 12. místo se 39,8 % a zařadil se tak společně s Moravskoslezským krajem do skupiny „ekonomicky podprůměrných krajů“.

Silné stránky Zlínského kraje

- podnikatelská tradice
- potenciál cestovního ruchu (např. Beskydy, Luhačovice)
- dostatek rozvojových ploch (nové zóny, brownfields)
- zvyšující se význam Univerzity Tomáše Bati

Slabé stránky Zlínského kraje

- vysoký podíl sekundárního ekonomického sektoru na tvorbě HDP, okres nosných odvětví (gumárenský a plastikářský průmysl)
- zhoršující se situace na trhu práce
- nízký příliv přímých zahraničních investic

- nedostatečné dopravní napojení na dálniční síť, špatné dopravní napojení východní části regionu
- nenaplněný potenciál cestovního ruchu: slabý marketing, slabá provázanost služeb, nižší kvalita infrastruktury, zařízení a služeb [33]

Hodnocení investiční atraktivnosti Zlínského kraje

Investiční atraktivnost Zlínského kraje značně snižuje periferní poloha značné části kraje a její špatná dopravní dostupnost (zejména napojení na dálniční síť). Důsledkem je nízký příliv přímých zahraničních investic do kraje. Východní část kraje se vyznačuje nižší ekonomickou úrovní. Krajské město Zlín nabízí velmi zajímavé prostory pro investice. [33]

V indexu investiční atraktivnosti obsadil Zlínský kraj celkové 9. místo s 48,0 %. [33]

Jak bylo uvedeno výše, vzhledem ke změně metodiky pro hodnocení socioekonomické úrovně krajů, není možné detailnější porovnání výsledků hodnocení studie MasterCard česká centra rozvoje z roku 2008 a 2009. Přesto ale pro úplnost uvádím v následující tabulce (obr. 7) alespoň celkové výsledky studie z roku 2008.

Jak je vidět z tabulky, Zlínský kraj obsadil v hodnocení socioekonomické úrovně z roku 2008 celkové 10. místo. V porovnání s novější studií z roku 2009 to znamená pro Zlínský kraj propad o dvě místa. Před Zlínský kraj se tedy dostal jak Olomoucký, tak Moravskoslezský kraj.

Obrázek 7. Kraje dle socioekonomické úrovně 2008

1	Hl. m. Praha	93,63 %
2	Středočeský kraj	64,01 %
3	Plzeňský kraj	64,00 %
4	Jihočeský kraj	62,67 %
5	Liberecký kraj	59,23 %
6	Vysočina	59,16 %
7	Pardubický kraj	59,14 %
8	Jihomoravský kraj	58,60 %
9	Královéhradecký kraj	58,24 %
10	Zlínský kraj	57,01 %
11	Olomoucký kraj	55,53 %
12	Moravskoslezský kraj	54,34 %
13	Karlovarský kraj	51,78 %
14	Ústecký kraj	51,06 %

Zdroj: Studie MasterCard, Brožura Zlínský kraj 2008 [32]

4 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE ZLÍNSKÉHO KRAJE

Strategii rozvoje Zlínského kraje v jednotlivých oblastech krajské působnosti stanovují koncepční dokumenty Zlínského kraje, jejichž prostřednictvím kraj definuje hlavní směry rozvoje v jednotlivých tématických oblastech ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Účelem koncepčních dokumentů je určit klíčové problémy a nedostatky, stanovit záměry a opatření, které mají měřitelným způsobem přispět ke změně a zlepšení současného stavu. [7]

Dělí se na:

- základní strategické rozvojové dokumenty (zpracované na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje),
- sektorové rozvojové koncepce (v působnosti věcně příslušných odborů krajského úřadu). [7]

4.1 Základní strategické rozvojové dokumenty Zlínského kraje

V současné době procházejí základní strategické dokumenty Zlínského kraje značnými změnami. Nově si nechal Zlínský kraj zpracovat Strategii rozvoje Zlínského kraje (SRZK) na období let 2009-2020 a hned nato je pak zpracováván Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje (PRÚOZK) na roky 2010-2012. V obou těchto případech byli pro zpracování dokumentů ve výběrovém řízení vybrán zpracovatelský tým Petr Zahradník a Jan Jedlička.

Strategie rozvoje Zlínského kraje je základní strategický dokument, který dlouhodobě a koncepčně předpovídá rozvoj Zlínského kraje. Na něj mají navazovat vždy aktualizované Programy rozvoje územního obvodu Zlínského kraje, které budou realizovat již konkrétní aktivity ve čtyřletých obdobích, které se budou shodovat s volebními obdobími krajské reprezentace. SRZK 2009 – 2020 se tak stává věcným východiskem pro vypracování aktualizace PRÚOZK. Jedná se o nový přístup k programování rozvoje Zlínského kraje. [38]

V dohledné době tedy budou ve Zlínském kraji vedle sebe poprvé existovat 2 typy základních strategických rozvojových dokumentů, jednak dlouhodobá Strategie rozvoje vypracovaná na 11 let a zároveň Program rozvoje, aktualizovaný vždy pro dané čtyřleté období. Doposud měl Zlínský kraj zpracován vždy jen jeden základní strategický dokument.

4.1.1 Vývoj základních strategických dokumentů ve Zlínském kraji

Prvním programovým dokumentem, který byl zpracován pro územní obvod současného Zlínského kraje, byla „Strategie VÚSC Zlín“. Jednalo se o dokument, který vznikl v roce 1998, tedy v době, kdy ještě Zlínský kraj jako takový neexistoval. Dokument vytvořila tzv. Regionální koordinační skupina, která byla jmenována Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR) a dokument vytvořila v souvislosti s pracemi na přípravě Strategie rozvoje České republiky a Národního rozvojového plánu ČR. [49]

V roce 2000 pak MMR vytvořilo pro aktualizaci krajských strategií metodickou příručku. Vypracování nového dokumentu bylo vedeno snahou o partnerský dialog mezi veřejnou a privátní sférou, mezi občany a jejich sdruženími, podnikateli a politiky, odborníky i správou obcí a státu. Společně se v odborných pracovních skupinách diskutovalo o problémech území, podle které vznikl dokument „Program rozvoje Zlínského kraje“. [49]

Dokument „Program rozvoje Zlínského kraje“(PRK) v podobě z roku 2000 byl v červnu 2001 přijat zastupitelstvem Zlínského kraje (ZK), jako základní východiskový materiál kraje s nutností dalšího postupného dopracování. [49]

V roce 2002 byl přijat Zastupitelstvem ZK dokument "Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje", jenž byl výsledkem dopracování původního programu PRK. Tento program byl určitou formou veřejné dohody o tom, čeho chtěl kraj v nejbližších šesti až deseti letech dosáhnout a jak hodlá při řešení té či oné oblasti postupovat. [49]

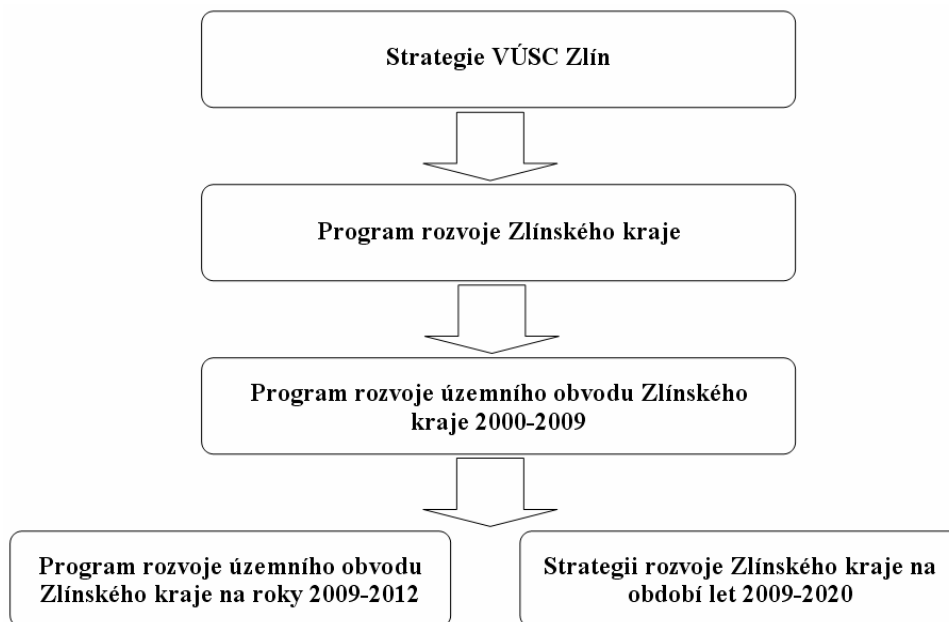
Poprvé v krátké historii Zlínského kraje byl tedy předložen názor krajské reprezentace, zvolené v řádných volbách, na priority a cíle, které by chtěl kraj dosáhnout:

- v delším výhledu (do roku 2010 - vize a generální cíle)
- ve střednědobém období (do roku 2004 - specifické cíle)
- v roce 2002 - plán rozvoje 2002 s konkrétními aktivitami. [49]

Jak je vidět z tohoto výčtu, PRÚOZK 2000-2009 byl v podstatě vytvořen jako dlouhodobý i střednědobý dokument zároveň a doplňován byl jednotlivými plány rozvoje, plán rozvoje na rok 2002 byl dokonce jeho součástí. Toto se s nově vytvořeným dokumentem SRZK mění a PRÚOZK bude nadále čistě střednědobý dokument, který bude navazovat na SRZK a realizovat již její konkrétní aktivity, jak jsem již uvedla výše.

Následující obrázek stručně zobrazuje, jak se vyvíjel systém základních strategických dokumentů Zlínského kraje od jeho počátku.

Obrázek 8. Vývoj základních programových dokumentů ZK v čase

Zdroj: PRÚOZK 2000-2009 [49] , SRZK 2009-2020 [52], vlastní úprava

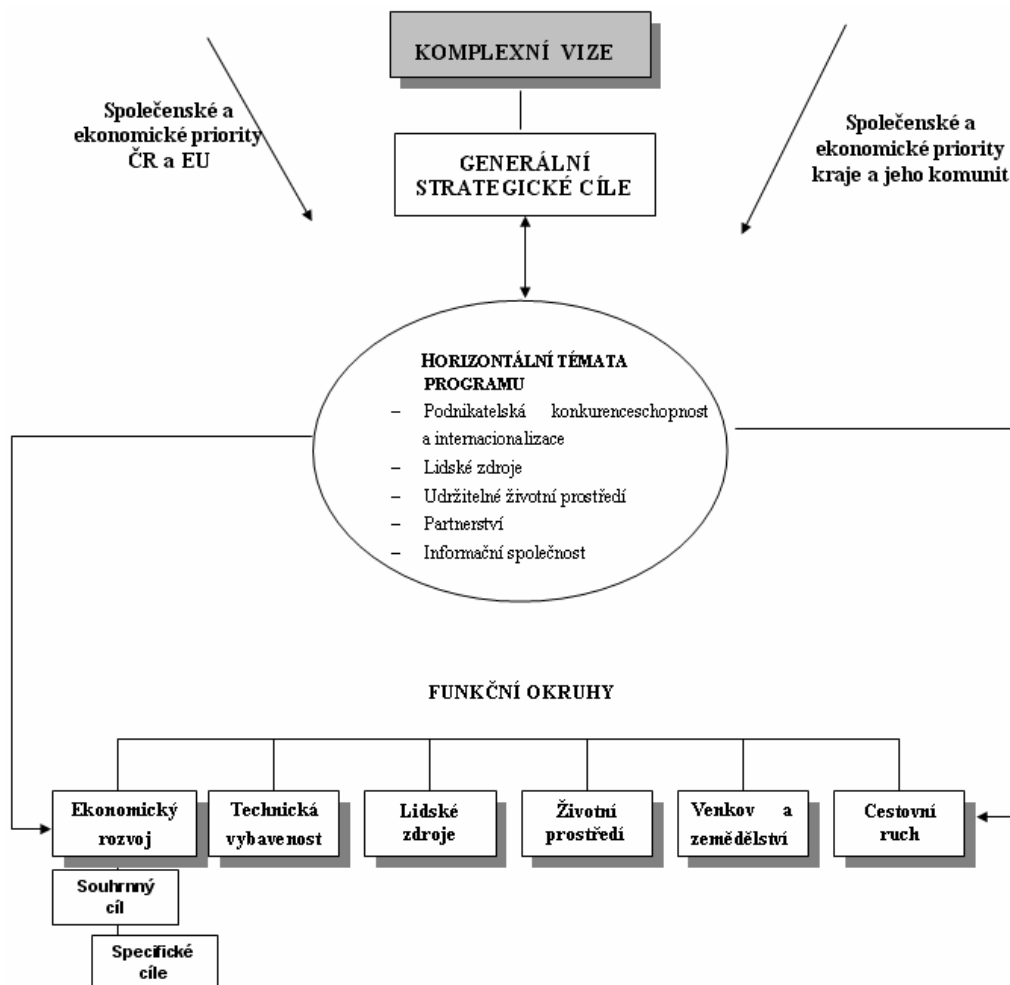
4.1.2 Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2000-2009

Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2000-2009 byl schválen v roce 2002. Dokument vycházel z Programu rozvoje Zlínského kraje (podrobněji popsáno v kap.4.1.1) a zpracovala jej pod dohledem odboru strategického rozvoje a odboru regionálního rozvoje Zlínského kraje poradenská společnost METOD KONZULT IPM s.r.o. Jednalo se o vrcholový strategický dokument, který stanovoval rozvojové potřeby a cíle, které chce kraj dosáhnout. [25]

Součástí programu byly také plány rozvoje na jednotlivé roky. [25]

Protože v současné době je tento strategický dokument již zastaralý a neaktuální, nechci se mu věnovat podrobněji, ale jen nastíním strukturu tohoto dokumentu. Myslím, že nejlépe toto vyjadřuje obrázek č. 9, který jsem převzala právě ze PRÚOZK 2000-2009. Mimo to, co je patrné z obrázku, bych ráda dodala, že dokument obsahuje v úvodu charakteristiku kraje a vymezení územních rozdílů v kraji.

Obrázek 9. Struktura PRÚOZK 2000-2009

Zdroj: PRÚOZK 2000-2009 [49]

4.1.3 Strategie rozvoje Zlínského kraje na léta 2009-2020

Charakteristika dokumentu

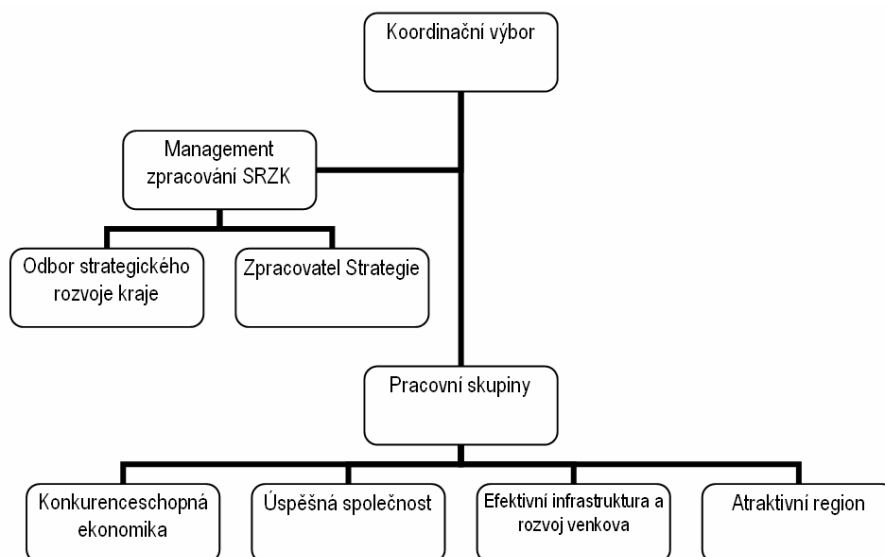
SRZK je tedy dlouhodobý strategický dokument na úrovni kraje, jeho cílem je nabídnout scénář jeho významného přiblížení či dosažení průměrné hospodářské úrovně Evropské unie, při respektování principů udržitelného rozvoje. [25]

Jedná se poměrně rozsáhlý dokument o přibližně 200 stránkách, jehož plná verze, včetně souvisejících dokumentů (např. posuzování vlivů koncepce na životní prostředí) je dostupná na webových stránkách Zlínského kraje.

Zpracování dokumentu

Celý proces zpracování Strategie rozvoje Zlínského kraje trval celé dva roky. Následující obrázek znázorňuje organizační schéma zpracování SRZK.

Obrázek 10. Organizační schéma zpracování SRZK

Zdroj: Libor Lukáš Presentace SRZK [30]

Postup celého procesu zpracování SRZK znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 1. Průběh procesu zpracování SRZK

Období	Fáze procesu zpracování
Leden 2008	Rada ZK schvaluje postup zpracování SRZK
Březen 2008	ve výběrovém řízení vybrán zpracovatelem SRZK Ing. Petr Zahradník a jeho tým
Duben 2008	Rada ZK schvaluje složení Koordinačního výboru SRZK a složení pracovních skupin SRZK
Duben 2008	1. jednání Koordinačního výboru a pracovních skupin
Červenec 2008	2. jednání Koordinačního výboru a pracovních skupin
Září 2008	3. jednání Koordinačního výboru a pracovních skupin
Říjen 2008	4. jednání Koordinačního výboru a pracovních skupin
Prosinec 2008 až říjen 2009	posuzování vlivů koncepce na životní prostředí (proces SEA dle zákona č. 100/2001 Sb.)

Červenec 2009	aktualizace SRZK o parametry současného ekonomického vývoje v kontextu s hospodářskou krizí
Září 2009	projednání návrhu SRZK Zastupitelstvem ZK (ZZK souhlasí s návrhem SRZK - usnesení č. 0147/Z07/09 ze dne 16.9.2009)
Prosinec 2009	schválení konečné verze SRZK Zastupitelstvem Zlínského kraje

Zdroj: Libor Lukáš Prezentace SRZK [30]; vlastní úprava

Veřejné projednání posuzování vlivů SRZK na životní prostředí

Osobně jsem se zúčastnila veřejného projednání dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí návrhu koncepce SRZK včetně vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí.

Na tomto veřejném projednání byl dokument stručně představen, vyjádřili se k němu zpracovatelé Strategie a zpracovatel Vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí, který také vyjádřil souhlasné stanovisko s koncepcí.

Následovala diskuse o Strategii a jejím dopadu na životní prostředí. Většina připomínek se v podstatě opakovala a vztahovala se fakticky k jedné jediné věci, a to otázce dopravní infrastruktury – konkrétně k otázce výstavby rychlostní silnice R49, která by měla propojit Zlínský kraj se silničním a dálničním systémem na Slovensku.

Přítomní zástupci především z řad organizací ochránců přírody jsou přesvědčení že plánovaná rychlostní silnice bude jednoznačně škodit životnímu prostředí. A dle mého, se ke konci diskuse už zvrtila prakticky jen ve spor, zda kvalitní infrastruktura je či není předpokladem pro úspěšný ekonomický rozvoj kraje.

Zpracovatelé SRZK jsou přesvědčení, že souvislost mezi rozvojem dopravní infrastruktury a komplexní dopravní dostupností a ekonomickým rozvojem je zcela určitě nesporná. Přítomní zástupci organizací tvrdí opak a jsou přesvědčení že například pro rozvoj cestovního ruchu je důležitý hlavně potenciál kraje, nikoliv dostupnost po dálnici.

Další opakované připomínky byly k tomu, že ve Strategii nejsou vyhodnoceny dopady stavby rychlostní silnice R49 na životní prostředí a poznámky k tomu, že tato stavba ŽP jednoznačně uškodí.

Zpracovatelé toto odmítli s tím, že jde již o konkrétní připomínky vztahující se ke konkrétnímu projektu výstavby silnice R49, a ty by měly být vzneseny a řešeny až v rámci procesu EIA daného projektu, nikoliv nyní v rámci procesu SEA ke SRZK.

Jak je vidět, otázka dopravní infrastruktury a především budování nových dopravních komunikací, se zdá být nejpalčivějším problémem a zdrojem konfliktů mezi zástupci organizací ochránců přírody a tvůrci SRZK.

Obsahová analýza dokumentu

Dokument ve svém úvodu představuje hlavní vizi, zaměření, a cíle.

Vizí Strategie je Zlínský kraj jako region s moderní prosperující ekonomikou s rostoucí životní úrovní a vysokou zaměstnaností, atraktivní pro obyvatele, investory i návštěvníky. [52]

Pokud jde o **Zaměření strategie**, SRZK představuje strategii priorit, z důvodu poměrně vzdáleného časového horizontu neřeší všechny problémové oblasti, mnohými se ani nezabývá a nezmiňuje je. Oslovuje priority zásadní, u nichž existuje předpoklad jejich trvání a významu i ve sledovaném horizontu strategie, a na nichž podle autorů stojí konkurenceschopnost ekonomiky i kvality života ve Zlínském kraji. [52]

Zmíněnými prioritními oblastmi - pilíři jsou:

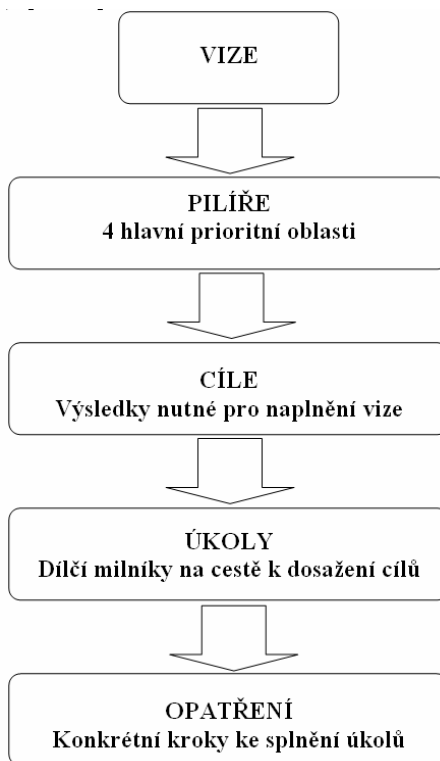
- Konkurenceschopná ekonomika
- Úspěšná společnost
- Efektivní infrastruktura a rozvoj venkova
- Atraktivní region [52]

V rámci těchto pilířů jsou stanoveny cíle, které jsou následně konkretizovány úkoly a opatřeními. [52]

Hlavním cílem Strategie je přiblížení se či dosažení ekonomické úrovně Zlínského kraje průměrné hodnotě nynější EU-27 v horizontu sledování této Strategie – tedy do roku 2020. Jako standardní měřítko ekonomické vyspělosti zemí a regionu se používá ukazatel hrubého domácího produktu přepočtený na jednoho obyvatele a vyjádřený v paritě kupní síly. [52]

Obrázek č. 10 graficky znázorňuje úrovně, s nimiž pracuje Strategie rozvoje ZK a jejich vzájemnou návaznost.

Obrázek 11. Úrovně SRZK

Zdroj: SRZK [52], vlastní zpracování

Další, poměrně rozsáhlá část dokumentu se zabývá **strategickou analýzou**, která je zaměřena na jednotlivé prioritní oblasti a je zakončena SWOT analýzou.

V dokumentu jsou dále uvedena tzv. **horizontální témata**, která mají dle autorů strategie procházet napříč všemi pilíři. Jedná se o následující témata:

Horizontální témata

- Efektivní výkon veřejné správy
- Trvale udržitelný rozvoj
- Rovné příležitosti
- Kohezní politika Evropské unie po roce 2013
- Partnerství veřejného a soukromého sektoru
- Urbání dimenze[52]

V další části dokumentu vytvořili autoři **podrobný přehled cílů, úkolů a opatření** vztahujících se k stanoveným prioritním oblastem. Tento přehled je v dalších kapitolách konkretizován.

Další, významnou částí SRZK jsou **finanční parametry strategie**. Autoři zde předkládají odhad výše nákladů na realizaci SRZK a uvádí také subjekty, které by se měly na financování podílet.

Celkové náklady byly kalkulovány v době, kdy byla platnost Strategie plánována na období let 2008-2020, takže tomu odpovídají i uvedené odhady. Realizaci SRZK, za období let 2008-2020 jsou autorským týmem odhadovány na 176 214,3 mil. Kč. [52]

Tabulka č. 2 předkládá celkové náklady strategie. Samotná SRZK financování dále podrobněji rozvádí podle cílů jednotlivých pilířů.

Tabulka 2. Odhadovaný finanční rámec pro celou SRZK v mil. Kč

Pilíř	Období 2008-2013	Období 2014-2020	Období 2008-2020
Konkurenceschopná ekonomika	3 243,1	3 293,9	6 537,0
Úspěšná společnost	14 417,7	22 230,8	36 648,5
Efektivní infrastruktura a rozvoj venkova	76 564,7	33 331,3	109 896,0
Atraktivní region	10 226,7	12 906,0	23 132,6
Celkem	104 452,2	71 762,0	176 214,3

Zdroj: SRZK [52], vlastní úprava

Tabulka 3. Odhadovaný finanční rámec pro SRZK dle pilířů v mil. Kč

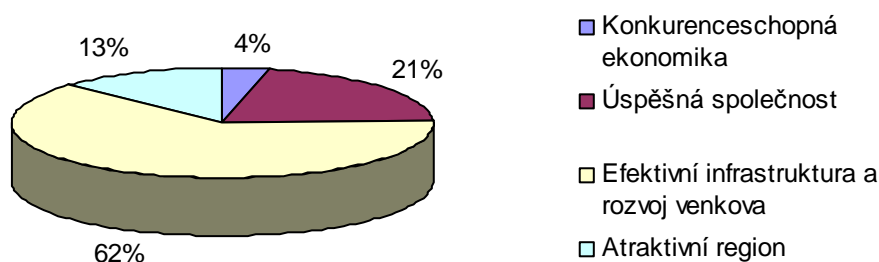
Pilíř	Období 2008-2013	Období 2014-2020	Období 2008-2020

Konkurenceschopná ekonomika	3 243,1	3 293,9	6 537,0
Úspěšná společnost	14 417,7	22 230,8	36 648,5
Efektivní infrastruktura a rozvoj venkova	76 564,7	33 331,3	109 896,0
Atraktivní region	10 226,7	12 906,0	23 132,6
Celkem	104 452,2	71 762,0	176 214,3

Zdroj: SRZK [52], vlastní úprava

Pro přehlednost jsou podíly jednotlivých pilířů, na celkových nákladech SRZK znázorněny v následujícím grafu.

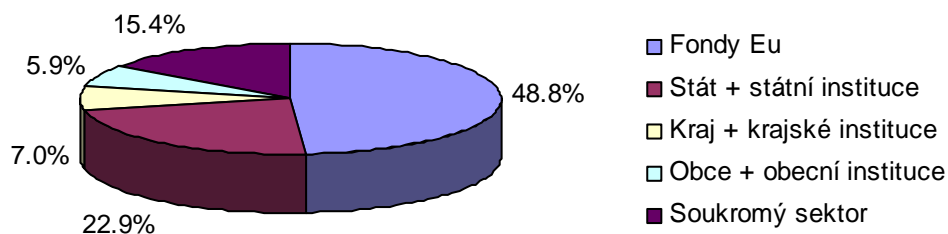
Graf 1. Podíl jednotlivých pilířů na celkových nákladech SRZK

Zdroj: SRZK [52], vlastní zpracování

Významnou informací také je, z jakým zdrojů má být realizace SRZK financována, toto také strategie řeší. Já jsem podíl subjektů na financování shrnula do následujícího grafu.

Graf 2. Odhadovaný podíl subjektů na financování SRZK

Zdroj: SRZK [52], vlastní zpracování

Součástí SRZK je také postup její **implementace**. Uvádí se zde, že SRZO bude dále zpřesňován doprovodnými dokumenty pracujícími s větší úrovní detailu a sledujícími kratší ča-

sový horizont. Jedná se o další konkretizaci cílů a úkolů Strategie na čtyřleté (ve formě PRÚOZK) a roční bázi (ve formě ročních akčních plánů). Dále jsou zde identifikovány hlavní subjekty kompetencí ve vztahu k jednotlivým cílům Strategie. [52]

Následující částí Strategie je navržený **monitorovací** systém. Navržená opatření a jejich skutečné výsledky a efekty budou průběžně sledovány formou definovaných monitorovacích měřítek. Ty budou definovány na úrovni jednotlivých cílů každého ze čtyř pilířů.

Monitorovací měřítko jsou stanoveny v podobě statistických indikátorů, monitorovacích indexů a evaluačních studií. [52]

Poslední částí SRZK je **analýza dopadů ekonomické krize** a nástin návrhů k jejímu překonání. Autoři Strategie se domnívají, že přestože je krize v nynější době naprosto zásadní pro ekonomický vývoj, v dlouhodobě zaměřené strategické vizi ekonomických, sociálních i environmentálních veličin Zlínského kraje do roku 2020 by neměla přinést zásadní změny. [52]

4.1.4 Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2009-2012

Charakteristika PRÚOZK 2009-2012

Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje je střednědobý dokument, který ve čtyřletém horizontu na základě detailní vnitroregionální analýzy konkretizuje cíle a úkoly vyplývající ze Strategie rozvoje Zlínského kraje na roky 2009 až 2012. Na PRÚOZK pak budou navazovat jednotlivé roční akční plány, kde míra detailu a konkrétnosti bude ještě vyšší. [50]

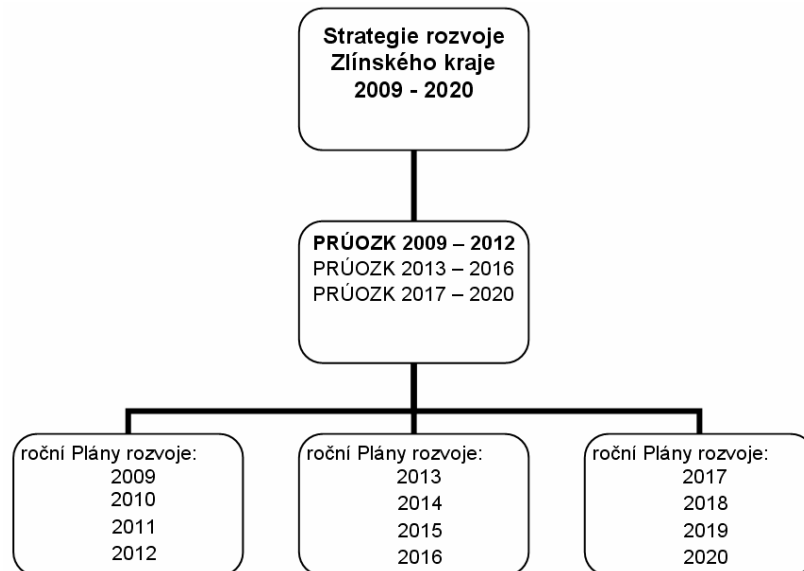
Specifikem tohoto prvního Programu, který se vztahuje k období 2009 až 2012, je mimořádně nepříznivá globální makroekonomická situace. Proto i velká část doporučených intervencí, nástrojů a postupů není odrazem pouze dlouhodobých strukturálních problémů Zlínského kraje, ale i momentální globální ekonomické a finanční situace. [50]

Pozice dokumentu

PRÚOZK konkretizuje SRZK na kratší časové období, vymezené rokem 2012, a současně usiluje i o detailnější identifikaci území. Cílem je závěry SRZK transformovat do střednědobého výhledu rozvoje kraje a pokusit se identifikovat významné vnitroregionální rozdíly a z nich vyplývající disparity uvnitř regionu. [50]

Pozici dokumentu v systému základních strategických dokumentů ZK dobře graficky znázorňuje následující obrázek.

Obrázek 12. Pozice PRÚOZK v systému základních koncepcí ZK

Zdroj: Prezentace SRZK [29]

PRÚOZK je na rozdíl od Strategie rozvoje Zlínského kraje silně ovlivněn dopady současné ekonomické krize. Program se drží pilířů, které si jako své prioritní oblasti stanovila SRZK: [29]

- konkurenceschopné ekonomiky,
- úspěšné společnosti,
- efektivní infrastruktury a rozvoje venkova a
- atraktivního regionu

Cíl PRÚOZK

Cílem PRÚOZK je nabídnout scénář střednědobého rozvoje regionu Zlínského kraje, je zaměřen na vyhodnocení výchozí situace a nabídku aktivních opatření vůči regionu Zlínského kraje jako celku, ale má ambice zaměřit se daleko více směrem k vnitroregionálním součástem – definovaných jak úrovní okresů, tak i obcí s rozšířenou působností. PRÚOZK si klade ambice identifikovat případné rozdíly mezi rozvojovými charakteristikami těchto subjektů a na základě této identifikace i formulovat příslušné návrhy směrem k odstranění těchto disparit i k prevenci před vznikem disparit nových. [50]

Tyto vnitroregionální rozdíly jsou zaměřeny na dva horizontální ukazatele týkající se demografie a na ukazatele v rámci jednotlivých priorit PRÚOZK. Přehled ukazatelů obsahuje tabulka č. 4.

Zpracování dokumentu

Krajští radní PRÚOZK schválili na svém zasedání 8.3.2010, nyní bude dokument posouzen z pohledu vlivů na životní prostředí a po vydání souhlasného stanoviska Ministerstva životního prostředí ČR může být definitivně schválen krajskými zastupiteli. [37]

Následující tabulka znázorňuje celý průběh procesu vzniku dokumentu tak, jak doposud probíhal a jak je dále průběh očekáván.

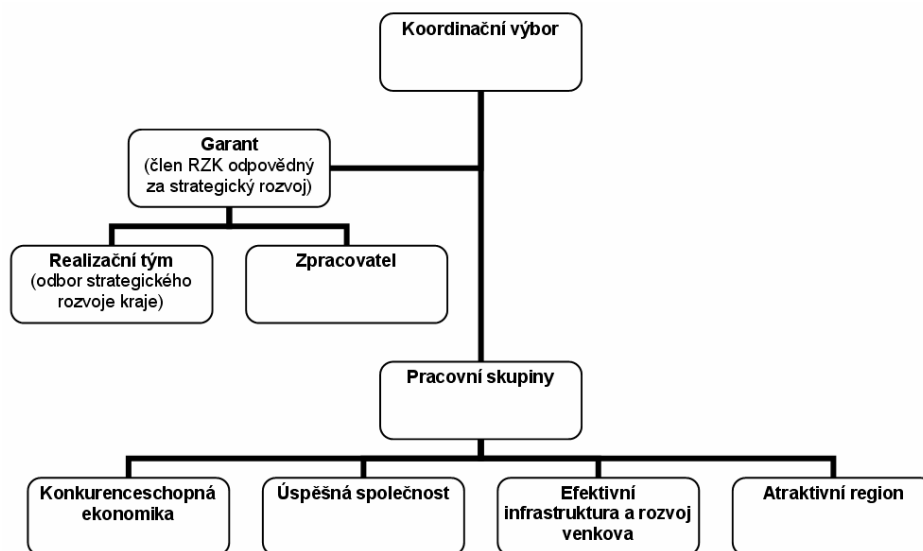
Tabulka 4. Proces zpracovávání PRÚOZK

Období	Fáze procesu zpracování
únor 2009	Rada ZK schvaluje postup zpracování PRÚOZK na roky 2010-2012
červen 2009	ve výběrovém řízení vybrán zpracovatelem PRÚOZK Ing. Petr Zahradník a jeho tým
červen 2009	Rada ZK schvaluje schéma zpracování PRÚOZK, složení Koordinačního výboru a složení pracovních skupin pro zpracování PRÚOZK
červen 2009	uzavřena smlouva o dílo, bylo zahájeno zpracování PRÚOZK
říjen 2009	1. jednání Koordinačního výboru a 1. společné jednání pracovních skupin
prosinec 2009	2. jednání Koordinačního výboru a 2. jednání pracovních skupin
únor 2010	3. jednání Koordinačního výboru a 3. společné jednání pracovních skupin k finální verzi dokumentu PRÚOZK
březen 2010 až listopad 2010	posuzování vlivů koncepce na životní prostředí (proces SEA dle zákona č. 100/2001 Sb.)
prosinec 2010	schválení konečné verze PRÚOZK 2010-2012 Zastupitelstvem Zlínského kraje

Zdroj:Prezentace PRÚOZK [29]; vlastní úprava

Následující organizační téma zpracování je, jak si můžete všimnout, prakticky totožné jako u SRZK. Oba koncepční dokumenty, tedy vznikaly podobným způsobem.

Obrázek 13. Organizační schéma zpracování PRÚOZK

Zdroj: Prezentace PRÚOZK [29]

PRÚOZK obsahuje **strategickou analýzu regionu Zlínského kraje**, jedná se o analýzu komplementární s analýzou zpracovanou v rámci SRZK, sleduje ovšem menší okruh oblastí a ukazatelů a zaměřuje je na okresy a obce s rozšířenou působností. Smyslem je pak identifikovat stav a vývoj oblastí a také míru rozdílů mezi jednotlivými okresy i ORP. [50]

V rámci této analýzy jsou identifikovány ukazatele pro identifikaci vnitroregionálních rozdílů.

Tabulka 5. Ukazatele pro identifikace disparitních oblastí v rámci PRÚOZK

Demografické ukazatele	
<ul style="list-style-type: none"> průměrné roční tempo změny počtu obyvatel za poslední čtyři roky (1) 	<ul style="list-style-type: none"> index stáří (2)
Konkurenceschopná ekonomika	Úspěšná společnost
<ul style="list-style-type: none"> počet podniků bez zaměstnanců a mikro podniků na 1000 obyvatel (3) počet malých a středních podniků na 1000 obyvatel (4) průměrné roční tempo přírůstku/úbytku ekonomických subjektů za poslední čtyři roky (5) 	<ul style="list-style-type: none"> podíl uchazečů o práci v evidenci ÚP nad 12 měsíců (8) podíl obyvatel ve věku nad 24 let s vysokoškolským vzděláním (9) počet základních škol na 1000 obyvatel ve věku 0 až 14 let (10) počet praktických lékařů pro dospělé na

<ul style="list-style-type: none"> • míra registrované nezaměstnanosti (6) • počet uchazečů o práci na jedno volné místo (7) 	<ul style="list-style-type: none"> • 1000 obyvatel ve věku 15 a více let (11) • počet lůžek v domovech pro seniory včetně zvláštního režimu pro seniory na 1000 obyvatel ve věku 65 a více let (12)
Efektivní infrastruktura a rozvoj venkova	Atraktivní region
<ul style="list-style-type: none"> • počet veřejných dopravních spojů ve špičce na 1000 obyvatel (13) • počet dokončených bytů za poslední čtyři roky na 1000 obyvatel (14) • podíl obyvatel žijících v obcích s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod (15) • délka silnic II. a III. třídy v km na 100 km² (16) • změna počtu obyvatel ve venkovských obcích od roku 2005 (17) 	<ul style="list-style-type: none"> • počet lůžek hromadných ubytovacích zařízení na 1000 obyvatel (18) • počet nemovitých kulturních památek na 100 km² (19) • počet místních kulturních akcí na 1000 obyvatel (20) • počet ostatních kulturních zařízení na 1000 obyvatel (21) • počet sportovních hřišť na 1000 obyvatel (22)

Zdroj: PRÚOZK [50]

V další části dokumentu je naznačena **predikce dalšího vývoje**, jejímž stručným závěrem či předpovědí je to, že rok 2009 bude ve znamení dalšího poklesu výkonnostních ukazatelů, rok 2010 bude znamenat s spíše zachování a konzervaci redukováného stavu statisticky prokázané oživení by se mělo stát skutečností až v roce 2011, následující období by mělo být již ve znamení obnovy dynamiky a v roce 2013 a v době následující by měla ekonomická výkonnost vykázat již rychlejší tempo svého růstu. [50]

Dále následují specifická doporučení a opatření pro konkrétní oblasti v podmínkách Zlínského kraje. [50]

V další kapitole jsou definovány **disparity regionů** pro léta 2009-2012. Jako metoda byla zvolena Bennetona metoda multikriteriálního hodnocení regionálních disparit, která převádí ukazatele do odpovídajících relativních hodnot ve škále od -10 do +10, přičemž hodnota nula představuje průměrnou relativní hodnotu v rámci daného ukazatele, platnou pro Zlínský kraj. Hodnocení bylo provedeno na úrovni ORP. Přehled ukazatelů je v již zmíněné tabulce č 5. [50]

Závěry, které z této analýzy vyplynule jsou obsaženy v následující tabulce.

Tabulka 6. Závěry analýzy Bennetovou metodou

ORP	Hodnota indikátoru
Uherské Hradiště	1,23
Luhačovice	0,98
Bystřice p.Hostýnem	0,82
Vizovice	0,57
Otrokovice	0,45
Valašské Meziříčí	0,35
Luhačovice	0,15
Zlín	0,09
Kroměříž	-0,28
Rožnov p.Radhoštěm	-0,77
Valašské Klobouky	-1,10
Uherský Brod	-1,60
Vsetín	-1,72

Zdroj: PRÚOZK 2009-2012 [50]

Kromě výše popsané Bennetovy metody, která je tedy založena na vyhodnocení statistických dat, byly ORP dále hodnoceny tzv. metodou expertního posouzení, která je založena na zkušenosti, profesní znalosti a do jisté míry tedy na subjektivním názoru hodnotitelů. Opět se hodnotilo v rámci jednotlivých pilířů, souhrnné výsledky nabízí následující tabulka č. 7. [50]

Tabulka 7. Závěry analýzy expertní metodou

ORP	Hodnota indikátoru
Uherské Hradiště	3,08
Zlín	4,20
Kroměříž	4,46
Otrokovice	6,26
Rožnov p. Radhoštěm	6,44

Vsetín	6,67
Valašské Meziříčí	7,10
Uherský Brod	7,26
Luhačovice	7,46
Vizovice	7,67
Holešov	8,18
Bystřice p. Hostýnem	8,29
Valašské Klobouky	10,06

Zdroj: PRÚOZK 2009-2012 [50]

Jak je z porovnání výsledků jednotlivých metod patrné, závěry jsou do jisté míry odlišné. Expertní hodnocení staví na vyšší pozice větší centra. V obou metodách však nepopíratelně dominuje Uherské Hradiště jako suverénně nejlépe hodnocené. [50]

Celkové pořadí ORP bylo nakonec stanoveno jako aritmetický průměr umístění ORP v obou metodách. Tímto způsobem tedy byly identifikovány nadprůměrně, průměrně a podprůměrně komplexně rozvinuté oblasti. [50]

Tabulka 8. ORP Zlínského kraje dle celkové rozvinutosti

Nadprůměrně rozvinuté ORP:	Průměrně rozvinuté ORP:	Podprůměrně rozvinuté ORP
Uherské Hradiště	Holešov	Luhačovice
Otrokovice	Valašské Meziříčí	Vsetín
Zlín	Vizovice	Uherský Brod
Kroměříž	Bystřice pod Hostýnem	Valašské Klobouky
	Rožnov pod Radhoštěm	

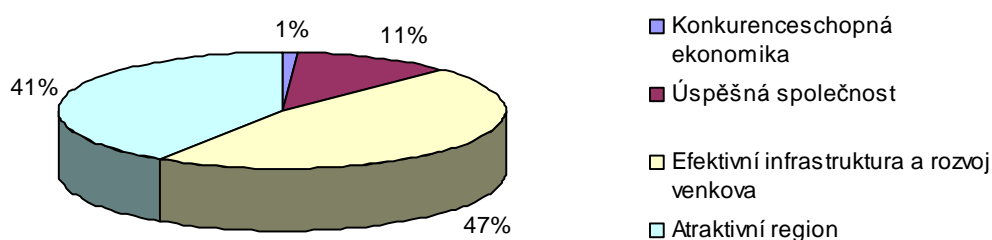
Zdroj: PRÚOZK 2009-2012 [50]

Na toto vymezení oblastí navazuje **návrhová část** PRÚOZK, která je opět strukturovaná podle jednotlivých pilířů a vychází z předcházející identifikace rozvinutosti jednotlivých ORP v daných pilířích. Jedná se v podstatě o konkretizaci vybraných opatření (v rámci vybraných úkolů) z SRZK 2009-2020 s důrazem na prostorové zaměření opatření.

Následuje krátká kapitolka **Přizpůsobení ROP Střední Morava a ostatních OP**, která vybízí k některým změnám, které by mohly pomoci překonat ekonomickou krizi v podmínkách Zlínského kraje.

V další části PRÚOZK se řeší finanční rámec Programu. Celková potřeba finančních prostředků na realizaci PRÚOZK 2009-2012 byla vyčíslena na 34 919,3 mil. Kč. Dále finanční rámec obsahuje podrobné rozdělení finančních prostředků jednotlivým pilířům a také odhad objemu finančních prostředků dle typu zdrojů. Stručný nástin finančních odhadů jsou shrnuty v následujících grafech.

Graf 3. Podíl jednotlivých pilířů na celkových nákladech PRÚOZK 2009-2012

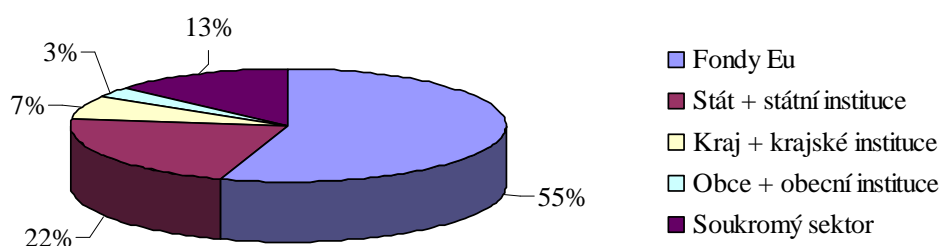

Zdroj: PRÚOZK 2009-2012 [50], vlastní zpracování

Toto grafické zpracování slouží pouze pro představu o tom, jak přibližně je nákladná realizace jednotlivých pilířů. Procentuální vyjádření není přesné, protože v jednotlivých pilířích jsou zahrnuty náklady na realizaci některých opatření vícekrát, tzn. opatření jsou realizována k naplnění více pilířů. Přesto je poměrně zjevné, že nejnákladnějším pilířem je Efektivní infrastruktura a rozvoj venkova a hned v závěsu je pilíř atraktivní region. Naopak nejméně nákladným pilířem se zdá být Konkurenceschopná ekonomika.

Graf č. 4 ukazuje z jakých zdrojů se očekává financování realizace PRÚOZK 2009-2012. Největší podíl 55% představuje financování ze zdrojů Evropské Unie.

Graf 4. Odhadovaný podíl subjektů na financování PRÚOZK 2009-2012

Zdroj: PRÚOZK 2009-2012 [50], vlastní zpracování

Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje na léta 2009-2012 obsahuje také plán **implementace**. Který v podstatě navazuje na systém implementace SRZK. PRÚOZK má být naplňován především prostřednictvím ročních Plánů rozvoje a jsou zde také uvedeny hlavní subjekty kompetencí ve vztahu k jednotlivým cílům Programu.

Poslední kapitolu PRÚOZK představuje **monitorovací část**, která opět kopíruje monitoring uvedený ve SRZK.

Plán rozvoje pro rok 2010

Podle tiskových zpráv krajského úřadu Krajský radní na svém zasedání dne 8.12.2010 doporučili zastupitelům schválení Plánu rozvoje 2010. [42]

Plán zahrnuje 97 úkolů v oblastech koncepční činnosti kraje, poskytování podpor z rozpočtu kraje či realizace rozvojových projektů. [42]

Podle tohoto plánu má být v příštím roce například zahájena rekonstrukce zámku Lešná u Valašského Meziříčí či příprava výstavby nového nemocničního pavilonu ve Vsetínské nemocnici, investováno má být také do vybudování technické infrastruktury ve strategické průmyslové zóně Holešov, bude také pokračovat projekt Krajského kulturního a vzdělávacího centra, má být dokončena aktualizace generelu dopravy Zlínského kraje a provedena digitalizace památkového fondu či připraven Plán integrace zdravotnických zařízení zřizovaných krajem. [42]

4.2 Sektorové rozvojové koncepce Zlínského kraje

Kromě výše uvedených základních koncepcí má Zlínský kraj v současné době zpracovánu řadu dalších rozvojových koncepcí, které se již věnují konkrétním tematickým oblastem, jenž stojí v popředí zájmu Zlínského kraje a které by měly dále upřesňovat a rozvádět základní strategické rozvojové dokumenty.

V následující tabulce jsem se pokusila shrnout sektorové koncepce, které má Zlínský kraj momentálně zpracovány a které jsou aktuální. Koncepce jsou uspořádány dle odborů krajského úřadu, které mají danou problematiku ve své kompetenci.

Tabulka 9. Sektorové rozvojové koncepce Zlínského kraje

Odbor Krajského úřadu Zlínského kraje	Název dokumentu	Platnost dokumentu
Odbor kanceláře hejtmána	Strategie prevence kriminality na léta 2008 - 2011 ČR	2008-2011
	Koncepce prevence kriminality ve Zlínském kraji na léta 2009 - 2011	2009-2011
	Strategie protidrogové politiky Zlínského kraje	neuveдено
	Koncepce romské integrace ve Zlínském kraji na léta 2009 – 2013	2009-2013
Odbor dopravy a silničního hospodářství	Generel dopravy Zlínského kraje	Výhled 2030, aktualizováno
Odbor kultury a památkové péče	Koncepce rozvoje místní kultury ve Zlínském kraji 2009-2013	2009-2013
	Koncepce rozvoje kulturních zařízení Zlínského kraje na léta 2009 - 2013	2009-2013
	Koncepce účinnější podpory památkové péče ve Zlínském kraji	neuveдено
	Dlouhodobý plán účinnější podpory památkové péče ve Zlínském kraji do roku 2010	do 2010
Odbor řízení lidských zdrojů	Personální strategie Skupiny Zlínského kraje	2008-2010
Odbor sociálních věcí	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2009 - 2011, 3. aktualizované vydání	2009-2011
	Akční plán rozvoje sociálních služeb ve	2010

	Zlínském kraji pro rok 2010	
Odbor strategického rozvoje kraje	Koncept snižování emisí a imisí Zlínského kraje a Územní energetická koncepce	Výhled 2010, 2025
	Program rozvoje cestovního ruchu ve Zlínském kraji	2006-2013
	Regionální inovační strategie Zlínského kraje	2008-2013
	Strategie rozvoje Památníku protifašistického odboje na Ploštině	neuveďeno
	Strategie revitalizace dostihového areálu ve Slušovicích	neuveďeno
	Strategie využití brownfields ve Zlínském kraji	neuveďeno
	Marketingová strategie a marketingová značka Východní Moravy 2009 – 2015	2009-2015
Odbor školství, mládeže a sportu	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje	neuveďeno
	Akční plán environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve Zlínském kraji na léta 2008 - 2010	2008-2010
Odbor územního plánování a stavebního řádu	Zásady územního rozvoje Zlínského kraje	neuveďeno
Odbor životního prostředí a zemědělství	Plán odpadového hospodářství Zlínského kraje	2004 – min.na 5 let
	Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Zlínského kraje	2004 – na 10 let
	Koncepce Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Zlínského kraje	neuveďeno

	Akční plán ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty v letech 2008 - 2010	2008-2010
	Studie rozvoje zemědělské výroby ve Zlínském kraji	neuveдено
	Studie o lesním hospodářství	neuveдено

Zdroj: Informační portál Zlínského kraje [25], vlastní zpracování

5 ANALÝZA PROGRAMOVÝCH DOKUMENTŮ ZLÍNSKÉHO KRAJE

5.1 Komparativní analýza základních programových dokumentů Zlínského kraje s dokumenty vybraných krajů ČR

V následující části jsem se pokusila srovnat základní strategické dokumenty Zlínského kraje se základními strategickými dokumenty vybraných krajů ČR. Zvolila jsem srovnání s těmito kraji: Jihomoravský, Moravskoslezský a Olomoucký kraj.

Důvody pro můj výběr byly následující. Částečně jsem vycházela z analýzy MasterCard česká centra rozvoje 2008 a 2009, která je představena v úvodu praktické části této práce. Při srovnání výsledků dosažené socioekonomické úrovně krajů v uvedených letech je patrné, že se jedná o kraje s podobným hodnocením - Olomoucký i Moravskoslezský kraj skončil v roce 2008 těsně za Zlínským krajem a v roce 2009 se oba kraje dostaly před Zlínský. Moravskoslezský o jednu příčku, Olomoucký výrazněji o tři. Vypadá to tedy, že se jedná o kraje, které zlepšují svou pozici mezi kraji ČR. Jelikož se zároveň jedná o kraje moravské, přímo sousedící s krajem Zlínským, rozhodla jsem se k tomuto výběru, ještě přidat kraj Jihomoravský a porovnat tedy mezi sebou moravské kraje.

Mou snahou bylo analyzovat dokumenty, pokud možno co nejaktuálnější. Předmětem analýzy tedy byly dokumenty uveřejněné na stránkách jednotlivých krajů a to i ty, které jsou ve fázi přípravy a jejich schválení zastupitelstvy krajů se teprve očekává. Při analýze jsem čerpala především z informací uvedených přímo v daných rozvojových dokumentech, několikrát jsem využila informace uvedené jinde na stránkách kraje (především v aktualitách či novinkách), výjimečně jsem využila i jiné zdroje, jako například informační systém SEA České informační agentury životního prostředí.

Tabulka umístěná na následující straně rekapituluje mnou zjištěné skutečnosti.

Tabulka 10. Srovnání strategických dokumentů vybraných krajů

Kritéria / Kraj	Zlínský		Jihomoravský		Moravskoslezský		Olomoucký
Název dokumentu	Strategie rozvoje Zlínského kraje 2009-2020	Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2009-2012	Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2006-2016	Program rozvoje Jihomoravského kraje 2010-2013	Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016	Program rozvoje Moravskoslezského kraje pro období 2006-2008	Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje
Rozsah	cca 200 str.	cca 90 str.	cca 130 str.	cca 200 str.	cca 70 str.+ cca 200 str.příloh (analýzy)	cca 285 str.	cca 100 str.
Platnost	2009-2020/dlouhodobý	2009-2012/střednědobý	2006-2016/dlouhodobý	2010-2013/střednědobý	2009-2016/střednědobý	2006-2008/střednědobý	2006-2013/střednědobý
Datum a způsob přijetí	12/2009 schváleno zastupitelstvem	Očekává se schválení zastupitelstvem	2/2007 schváleno zastupitelstvem	Očekává se schválení zastupitelstvem	proces tvorby dokumentu stále probíhá	Jaro 2006 schváleno zastupitelstvem	2/2006 schváleno zastupitelstvem
Způsob zpracování	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny	Dodavatelsky + pracovní skupiny
Dodavatel	Petr Zahradník, Jan Jedlička	Petr Zahradník, Jan Jedlička	Garep, spol. s.r.o., VUT Brno	Garep, spol. s.r.o., VUT Brno, MU Brno	Agentura pro regionální rozvoj + subdodavatelé	Agentura pro regionální rozvoj + subdodavatelé	Berman Group
Realizace SEA	12/2008-10/2009	probíhá	7/2006-12/2006	11/2009-2/2010, čeká na stanovisko	7/2009-1/2010	12/2005-4/2006	9/2005-1/2006
Návaznost na další dokumenty	popsána	popsána	popsána	popsána	popsána	popsána	popsána
Vize	ano	Dle Strategie	ano	Dle Strategie	ano	ano	Ne (nástroj čerpání z EU)
Hlavní cíl	ano	Dle Strategie	ano	Dle Strategie	ne	ne	ano
Priority(pilíře...)	4 priority	4 priority	6 prioritních os	5 priorit	5 globálních cílů	5 prioritních oblastí	5 priorit
Terminologie	cíle úkoly opatření	Odpovídá SRZK	prioritní okruh specifický cíl strategická opatření	Opatření aktivity	specifické strateg.cíle aktivity projekty	strategické cíle opatření aktivity	Priority Opatření aktivity
Analýza	V demografii, v ekonomice + dle priorit	Dle priorit, aktualizace SRZK	Obecná charakteristika kraje	Podobná jako v Strategii	V příloze, problémově orientovaná	Rozsáhlá obecná + ke každé prioritní oblasti	V přílohách
Vymezení disparátních regionů	ne	Ano (Bennetona metoda a expertní metoda; ORP)	Ne (zmněno vymezení z roku 2002)	Ano (4 ukazatele, POU)	Ne	Ne	Ano (několikrát, i v příloze, ORP i okresy)
Implementace	Navazující Programy rozvoje, Plány rozvoje	Navazující Plány rozvoje	Navazující Programy rozvoje	Každoroční prováděcí plány	Navazující v Programu rozvoje a Akční plány projektů	neuvedeno	Počítá s Akčními plány
Nástroje monitoringu	Měřitelné ukazatele s cílovými hodnotami	Odpovídá Strategii	ne	Měřitelné ukazatele	Měřitelné ukazatele s cílovými hodnotami	ne	ne
Finanční plán	Ano (podrobný)	Ano (podrobný)	Pouze zdroje	Pouze zdroje a rok 2010	Pouze zdroje	Pouze zdroje	Ne(pouze 4 vybraná opatření)

Zdroj: jednotlivé strategické dokumenty vybraných krajů [26], [44], [46], [48], [50], [51], [52], vlastní zpracování

Výsledky analýzy

Obecně lze říci, že porovnávání jednotlivých dokumentů bylo poměrně náročné a to především z důvodu nedostatečné legislativy. V české legislativě není nijak pevně vymezena struktura, obsah a ani například proces tvorby strategických dokumentů, (mezerám v české legislativě jsem se v tomhle ohledu věnovala v teoretické části diplomové práce). To při provádění této analýzy značně komplikovalo situaci, a to především ve smyslu ztížené orientace v dokumentech. Když jsem se potřebovala k nějaké problematice vrátit, bylo poměrně náročné ji mezi množstvím informací a v různě strukturovaných dokumentech a kapitolách zpětně dohledat, nemluvě o tom, že jsem neměla jistotu, jestli jsou tam dané informace vůbec uvedeny.

Přesná struktura dokumentu tedy není nikde pevně stanovena, přesto lze říci, že se v praxi ustálila jakási obecná podoba rozvojových dokumentů v podobě analytické a následně návrhové části. Někdy se sice uvádí i podrobnější části obecné podoby dokumentů jako např. vymezení problémových regionů, vize, implementace, monitoring atd. (např. Smejkal, 2008), ale z mnou realizované analýzy vyplynulo, že se stále jedná spíše o teorii těchto dokumentů než o realitu, i když to vypadá, že se situace začíná postupně zlepšovat.

První postřeh, který z analýzy vyplynul, se týká již samotného **názvu a počtu základních dokumentů** zpracovávaných v hodnocených krajích a velmi úzce souvisí právě z nedostatečnou legislativou, především s nejasně a nedostatečně daným pojmoslovím. Přesto se zdá, že krajské reprezentace si s tímto postupem času poradily a v současné době mají všechny hodnocené kraje kromě kraje Olomouckého zpracovány dva základní dokumenty rozvoje kraje - „strategii“ a „program“. Přičemž se zdá, že se kraje rozhodly přijmout systém chápání dokumentů způsobem: „strategie“ = dlouhodobý dokument (horizont platnosti 8-12 let); „program“ = střednědobý dokument navazující na strategii, naplňující a upřesňující ji (horizont platnosti 3-4 roky). Pravdou sice je, že Moravskoslezský kraj uvádí ve svém dokumentu Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje, že se jedná o dokument střednědobý, avšak zdá se, že reálně se chová spíše jako dlouhodobý (horizont platnosti 8 let, navazující Program rozvoje). Olomoucký kraj má jako jediný zpracovaný pouze jeden základní dokument a tím je Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje, který se sám označuje jako dokument střednědobý. Ve všech ohledech se jedná o poměrně specifický dokument pojatý dosti odlišně od dokumentů ostatních krajů. Vypracovaný je na léta 2006-2013, což se překrývá s programovacím obdobím Evropské Unie. Dokument se netají

tím, že hlavním důvodem jeho vzniku bylo stát se nástrojem k využívání čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU.

Co se **rozsahu** dokumentu týká, je to velice odlišné. Objevují se dokumenty od 100 stran až po 300 stránkové bez ohledu na to, zda se jedná o strategii nebo o program. Velmi značnou část z tohoto rozsahu obvykle zaberou analýzy. To, jak ji jednotliví zpracovatelé pojali je patrné z tabulky a není třeba se o tom zde více rozepisovat. Chtěla bych jen podotknout, že rozdíl jsou velice markantní od obecné charakteristiky kraje až po skutečně problémově orientovanou analýzu, která může být skutečně dobrým základem pro tvorbu návrhové části dokumentu. Z důvodu již zmíněné rozsáhlosti se některé kraje uchýlily k tomu, uvádět analýzy až do příloh.

Pokud jde o **způsob přijetí** dokumentu, všechny mnou analyzované kraje jsou v tomto ve shodě a základní rozvojové dokumenty nechávají schvalovat zastupitelstvem.

Všechny kraje si také dokumenty nechaly **zpracovat** dodavatelským způsobem, vždy v součinnosti s pracovníky krajských úřadů či jiných dotčených subjektů. Kraje, které mají zpracovanou jak strategii, tak program, si nechaly oba dokumenty vytvořit vždy stejným zpracovatelem, což je dle mého názoru, vzhledem k provázanosti dokumentů, pochopitelné.

Všechny dokumenty také prošly nebo v současné době procházejí procesem posuzování vlivu koncepcí na životní prostředí (**SEA**).

Dokumenty vždy také bez výjimky nějakým způsobem popisují **návaznost** na další existující či plánované dokumenty. Popisují návaznost především na dokumenty na národní úrovni, na jiné dokumenty na úrovni kraje, případně na některé dokumenty vytvářené pro potřeby čerpání peněžních prostředků z Evropské unie. Rozsah i podrobnost této části se u jednotlivých dokumentů mírně liší, ale vždy je patrné, že tyto základní dokumenty nevznikají izolovaně, ale v širších souvislostech.

Všechny dokumenty s výjimkou Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje mají formulovanou rozvojovou **vizi**. V dokumentu Olomouckého kraje vize chybí, což je nejspíše způsobeno tím, že dokument vznikl (a nijak se tím netají, naopak v textu je to několikrát zdůrazněno) za účelem vytvářet prostředí pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie.

Kromě vize, má většina dokumentů formulovaný také **hlavní (či globální) cíl**. Vymezení tohoto hlavního cíle chybí u obou dokumentů zpracovaných Moravskoslezských krajem. Dále jsou v dokumentech vymezeny **prioritní oblasti** na které se bude dokument soustředit. Kromě pojmu prioritní oblasti jsou ve stejném významu použity pojmy pilíře, prioritní osy a v případě Moravskoslezského kraje dokonce globální cíle. Co se týká jejich počtu, je to obdobné, pohybují se mezi čtyřmi až šesti. Jak je vidět **terminologie** použitá v jednotlivých dokumentech je značně odlišná a tento rozdíl je ještě patrnější v návrhové části. Používají se tady pojmy jako cíle, úkoly, opatření, okruhy, aktivity, či projekty. Jejich posloupnost a příslušnost k patřičnému programu je patrná z přehledu v tabulce. Zjevná je odlišnost v použitých termínech i jejich různé pořadí, což dost snižuje možnost orientace v dokumentech i jejich případné srovnání.

Dalším faktorem, který jsem v analyzovaných dokumentech srovnávala, je **vymezení regionů**, jejichž rozvoj je třeba podporovat. Postižení této oblasti bylo v dokumentech pojato značně odlišné. Od velmi obšírného až po úplnou absenci této části, což je zvláštní hlavně z toho důvodu, že je to jedna z mála věcí, kterou zákon přímo uvádí jako obsahovou část programu rozvoje územního obvodu krajů. V případě Zlínského a Jihomoravského kraje platí, že ve Strategiích rozvoje sice vymezení disparátních regionů chybí, ale v Programu rozvoje již vymezena jsou. Nejednota ale panuje v územních jednotkách, na jejichž úrovni jsou disparity vymezeny a také v metodě vymezení. V případě Zlínského kraje jsou disparity vymezeny kombinací Bennetovy metody multikriteriálního hodnocení a expertního hodnocení a vymezení proběhlo na úrovni obcí s rozšířenou působností. V případě Jihomoravského kraje pak bylo k vymezení použito 4 ukazatelů, které byly přepočteny na jednotčící škále a sloučeny do souhrnného indexu. Pracovalo se tentokrát s úrovní obcí s pověřeným úřadem. V případě Moravskoslezského kraje chybí vymezení disparátních území v obou existujících dokumentech. Nejspíš je to způsobeno faktem, že Moravskoslezský kraj je obecně považován jako celek za strukturálně postižený a tak nejspíš zpracovatelé neměli potřebu řešit další vnitřní disparity. Naopak v případě Olomouckého kraje je vymezení disparátních území věnováno opravdu hodně prostoru. Vymezení je prováděno na několika úrovních, na krajské úrovni a na úrovni obcí s rozšířenou působností. Územní diferenciaci je navíc vymežována několikrát (i v příloze) pro různé účely. Hodnotilo se vždy 11-14 ukazatelů, s jejichž pomocí se nakonec určilo celkové pořadí.

Rozsah **implementační části** dokumentů je velice rozdílný. V některých dokumentech je této problematice věnováno až několik stran, jiné dokumenty se spokojily pouze s jednou větou, v podstatě jen s konstatováním existence jiného dokumentu. Obecně ale panuje shoda v tom, že implementace probíhá tak, že dlouhodobý dokument (strategie) je naplňován za pomoci navazujícího dokumentu s kratším časovým horizontem platnosti (program) a ten je následně implementován za pomoci dokumentu, který je zpracováván na jeden rok většinou s vazbou na rozpočet kraje (plán - akční, prováděcí, rozvoje). Jedinou výjimkou je již ne příliš aktuální Program rozvoje Moravskoslezského kraje pro období 2006-2008, kde se o tomto způsobu implementace nemluví. Ovšem ve Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 se s tímto způsobem implementace jasně počítá. Lze tedy očekávat, že v dohledné době bude Moravskoslezským krajem zpracován Program rozvoje, který už bude na Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje navazovat.

S implementací nutně souvisí také systém **monitorování** strategií a programů. Tato oblast je obecně řešena velmi nedostatečně. Fakt je, že v dokumentech se snad i s nějakým následným monitoringem počítá, ovšem nejsou předkládány žádné jasně dané nástroje, a když ano, tak často nejde o měřitelné ukazatele. A dokonce i když zde jsou měřitelné indikátory, často jsou nastaveny na různých úrovních.

V případě Jihomoravského kraje je situace taková, že ve Strategii rozvoje nejsou uvedeny žádné měřitelné indikátory, na jejichž základě by bylo možné hodnotit učiněná opatření. Toto je napraveno v Programu rozvoje, kde již existují ukazatele - bez cílové hodnoty, ale měřitelné, a to na úrovni cílů. V případě Moravskoslezského kraje se ve Strategii rozvoje počítá s každoroční monitorovací zprávou a jsou uvedeny měřitelné indikátory na úrovni globálních cílů a to i s cílovými hodnotami. V Programu rozvoje se s žádnými monitorovacími ukazateli nepočítá. Ani Olomoucký kraj ve svém jediném dokumentu Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje žádné monitorovací ukazatele neuvádí. Zlínský kraj ve své Strategii rozvoje uvádí monitorovací měřítko pro jednotlivé cíle a hlavní cíl, jedná se částečně o měřitelné ukazatele (s uvedenými cílovými hodnotami) a částečně o evaluační studie. Program rozvoje tohoto kraje v podstatě kopíruje indikátory uvedené ve SRZK ovšem bez cílových hodnot.

Taktéž **finanční plán** se zdá být jednou ze spíše problematičtějších částí a není v rozvojových dokumentech krajů řešen příliš jednotně. Jihomoravský kraj ve své Strategii uvádí pouze možné zdroje financování (i s možným objemem finančních prostředků) a

analyzuje financování v minulých letech, neobsahuje ale žádné finanční alokace na konkrétní opatření. Program rozvoje Jihomoravského kraje také spíše analyzuje financování v minulých letech, ale kromě toho obsahuje také finanční plán na rok 2010 dle rozpočtu kraje. Moravskoslezský kraj nabízí v obou svých zpracovaných dokumentech jen možné zdroje financování a to pouze obecně bez uvedení konkrétních finančních alokací. Olomoucký kraj se zabývá finančním zabezpečením pouze v případě 4 vybraných akčních plánů, u nichž není ani příliš patrné, z jakého důvodu byly vybrány (snad jejich realizace byla plánována na rok 2006, ale to je pouze spekulace). Zlínský kraj má finanční plán vypracován v obou svých dokumentech. Vždy obsahuje jak potřebné finanční zabezpečení na celé období, tak rozdělení podle jednotlivých priorit. Uvedeny jsou také možné zdroje financování i s objemem finančních prostředků.

Závěr

Obecné závěry, které jsem vyvodila z této analýzy jsou následující: Až na výjimku, kterou představuje Olomoucký kraj se všechny další moravské kraje rozhodly pro systém základních strategických dokumentů v podobě strategie – program – plán. Tento systém charakterizuje vzájemná návaznost dokumentů, přičemž strategie je nejméně konkrétní a má nejdelší horizont platnosti.

Nejednotnost obecně panuje v používané terminologii pro návrhovou část dokumentů a nejproblematictější částí dokumentů jsou implementace, monitoring a finanční plány, které jsou u většiny dokumentů nedostatečně rozpracovány. Ne všechny kraje mají vymezena disparátní území a v případě že ano, tak se toto velmi liší ve svém pojetí. Co se týká struktury dokumentů i ta je pojata jednotlivými kraji poměrně odlišně.

Otázka je, zda je toto všechny jednoznačně špatně. Já se domnívám, že ne tak úplně. Legislativa je ve vztahu k základním rozvojovým dokumentům krajů v každém případě nedostatečná a některé oblasti by jistě potřebovaly úpravu či doplnění. Osobně si myslím, že jasnou právní úpravu by potřebovala nejasná terminologie. Především v návrhové části dokumentů zpracovatelé zacházejí s pojmy jako úkoly, opatření, aktivity či projekty velmi volně a v tomto směru by jistě jednotná úprava byla vhodným krokem. Za trošku jinou otázku už považuji například podobu analýzy či vymezení disparátních regionů – toto jsou oblasti, které sice byly pojaty jednotlivými kraji opět dosti odlišně, avšak každý kraj je specifický, má své určité problémy a jednotné pojetí této části by mohlo být spíše krokem zpět,

krokem k formální jednotě a posílení byrokracie než posunem k tomu, co by bylo pro kraje skutečně užitečné a prospěšné.

Pokud se týká části monitorovací a finanční, tam by dle mého většina krajů měla co zlepšovat, většinou jsou tyto části nedostatečně rozpracovány a pojaty spíše formálně než prakticky. Taky si ovšem myslím, že dobře zpracovaný monitorovací systém včetně uvedení měřitelných indikátorů a zodpovědných subjektů, a stejně tak odpovídající finanční plán, jsou pouhým předpokladem a ne zárukou rozvojového dokumentu, který bude přínosným nástrojem pro regionální rozvoj kraje. Tím je podle mě především to, zda jsou, v rozvojovém dokumentu deklarované skutečnosti, reálně uváděny do praxe.

Dále chci uvést problém, který není ve srovnávaném přehledu uveden, ale se kterým jsem se setkávala poměrně často, jde o posouvání platnosti dokumentů. Strategie rozvoje Zlínského kraje byla plánována na období let 2008-2020, ale byla schválena až na konci roku 2009 a v současnosti se její platnost uvádí na léta 2009-2020, ale například finanční rámec je vytvořen pro původní období 2008-2020. Stejně tak Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje byl dlouho prezentován na období 2009-2012, ale protože v současné době se očekává schválení zastupitelstvem až ke konci roku 2010, uvádí se již platnost na léta 2010-2012. Také platnost Programu rozvoje Moravskoslezského kraje se v minulosti posouval z let 2005-2008 na léta 2006-2008. V případě Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016, také nelze vyloučit posun platnosti vzhledem k tomu, že Strategie ještě není schválena a již je druhé čtvrtletí roku 2010. U zbylých třech analyzovaných dokumentů jsem na problém z různě uváděnou dobou platnosti nenarazila, ovšem například u Strategie rozvoje Jihomoravského kraje na léta 2006-2016 došlo ke schválení dokumentu až na začátku roku 2007.

Myslím, že to vše svědčí o dlouhém průběhu tvorby dokumentu a hlavně velmi zdlouhavém procesu, který předchází schválení dokumentu. Vzhledem k tomu, jak se neustále mluví o tom, jak by dokumenty tohoto typu měly být aktuální a pružné, zdá se mi tento průběh naprosto neodpovídající této myšlence. Nemluvě o tom, že to následně naráží na další rozpory, například na to, že části dokumentu (financování, implementace, monitoring) jsou vztahovány k jinému časovému období než které je uváděno jako horizont platnosti dokumentu.

Doporučení týkající se obecně základních strategických dokumentů krajů

- I když tedy zjevně dochází v oblasti strategického plánování krajů k jistému sjednocování systému tvorby rozvojových dokumentů, i přes tento zjevný pokrok by bylo vhodné sjednocení především v oblasti používané terminologie a udělat ji závaznou pro všechny kraje.
- I když určitá nejednota panovala i v pojetí analýzy kraje a vymezení disparátních regionů, tady bych doporučovala uchýlit se pouze k doporučení ne však k striktnímu nařízení podoby těchto částí, protože jsem přesvědčena, že jde o problém, který si kraje musí řešit podle svých individuálních potřeb.
- Co se týká části implementace, monitorování a finančního plánu rozhodně bych je doporučila ustanovit jako povinné náležitosti, protože jde o první předpoklad reálného využití dokumentu. Ovšem s nařízením přesné formy, rozsahu a jiných náležitostí bych byla opatrnější a pravděpodobně bych je doporučila ponechat v kompetenci krajů, z toho důvodu, aby se nestaly jen formální nutností, ale aby byly skutečně formulovány s ohledem na potřeby jednotlivých krajů.
- Bylo by také vhodné pokusit se urychlit procesy provázející vznik rozvojových dokumentů od zahájení prací na nich, až po schválení zastupitelstvy kraje.

5.2 SWOT analýza základních strategických dokumentů Zlínského kraje

Tato kapitola se zabývá SWOT analýzou základních strategických dokumentů Zlínského kraje. Tabulka č. 11 obsahuje SWOT analýzu (tedy analýzu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb) výše popsaných základních strategických dokumentů Zlínského kraje. Snahou je stručně a jasně postihnout nejdůležitější silné stránky a slabé stránky Strategie rozvoje Zlínského kraje na léta 2009-2020 a Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje na léta 2010-2012, a pak také identifikovat možné příležitosti a nejpálčivější ohrožení realizace těchto dokumentů.

Vycházela jsem z informací, které jsem získala při srovnávání základních strategických dokumentů s dokumenty jiných, vybraných krajů a z obsahové analýzy základních dokumentů Zlínského kraje.

Rozhodla jsem se SWOT analýzu obou základních dokumentů Zlínského kraje spojit, jednak proto, že popisuje i jejich vzájemný vztah, a také proto, že obsahová i formální podobnost zpracování obou dokumentů je (vzhledem ke stejnému zpracovateli, podobné době zpracování a překrývajícím se horizontu platnosti) značná a většina položek by se nutně opakovala. Proto se jednotlivé položky SWOT analýzy týkají obou dokumentů, v případě že je tomu jinak je to v tabulce jasně uvedeno.

Tabulka 11. SWOT analýza základních strategických dokumentů Zlínského kraje

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Jasná návaznost SRZK a PRÚOZK • Dokumenty obsahují všechny očekávané náležitosti • Analýza je orientovaná na priority • Návrhová část je srozumitelně členěna do jednotlivých úrovní • Terminologie použitá v SRZK odpovídá terminologii PRÚOZK • podrobný popis cílů a opatření • Vymezení disparátních území pomocí 2 metod (nejen statisticky, ale i expertně) • Identifikované disparity v PRÚOZK promítnuty do návrhové části dokumentu • podrobně popsán systém implementace (návaznost, zodpovědné subjekty na úrovni cílů, principy...) • u monitorovacích ukazatelů jsou uvedeny cílové hodnoty • dokumenty obsahují finanční plán 	<ul style="list-style-type: none"> • Opakující se opatření (hlavně v oblasti dopravy) • Ve SRZK chybí vymezení disparátních oblastí • V PRÚOZK disparity již vymezeny jsou, ale v návrhové části většina opatření označena jako plošná, což do jisté míry bagatelizuje toto vymezení • Posouvání platnosti dokumentů • Nesoulad v časovém určení SRZK (SRZK je na roky 2009-2020, finanční rámec na 2008-2020) • Zdroje financování uvedeny pouze obecně, chybí konkrétnější vymezení u jednotlivých úkolů či opatření (např. konkrétní OP apod.) • Poměrně velké množství opatření (otázka co je prioritou) • PRÚOZK se ve vztahu k SRZK hodně opakuje, nepřechází do větších podrobností, nekonkretizuje např. odpověd-

<ul style="list-style-type: none"> • Součinnost množství místních aktérů při zpracování obou dokumentů • Počítá se s aktualizací (ne statický dokument) • Zpracovatelé berou v úvahu inflaci • Zpracovatelé berou v úvahu možné posilování koruny a s tím spojené negativní dopady na čerpání prostředků z EU (ve SRZK) • V obou dokumentech je zohledněn vliv současné hospodářské krize 	<p>nost nebo zdroje finančních prostředků</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plán rozvoje na rok 2010 navazuje na starý PRÚOZK 2000-2009 (PRÚOZK 2010-2012 ještě není schválen)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Nové dotační možnosti od státu či ze zahraničních zdrojů • Navýšení rozpočtu Zlínského kraje • Navázání fungujícího partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem • Změna legislativy (např. zrychlení procesu SEA) • Skončení hospodářské krize, zlepšení ekonomických podmínek • Kontinuita v krajské politice (krajská reprezentace příznivě nakloněna naplňování vize strategických dokumentů) • Zpracování nových či aktualizace starších dílčích koncepcí, které budou přispívat k naplňování cílů základních 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepřijetí dokumentů ze strany ekologických organizací, veřejnosti nebo neztožnění se jiných dotčených subjektů s obsahem dokumentů • Změna krajské politiky (v důsledku změn v krajské reprezentaci) • Partnerství veřejného a soukromého sektoru se stane pouze formální • Hospodářská krize (zhoršení ekonomické situace; omluva pro neplnění cílů) • Překážky v oblasti ochrany ŽP • Neždaří se získat dostatečné množství finančních prostředků na realizaci plánovaných opatření

strategických dokumentů	<ul style="list-style-type: none"> • Změny v zákonech zkomplikují realizaci některých opatření • Rozpad předloženého systému implementace
-------------------------	---

Zdroj: vlastní analýza

Závěry analýzy

Základní strategické dokumenty Zlínského kraje se zdají být (z hodnocených hledisek) ve srovnání s dokumenty ostatních Moravských krajů na poměrně vysoké úrovni. Oba dokumenty mají jasnou vzájemnou návaznost, jsou zde stanoveny priority, které jsou také ve vzájemném souladu, dokumenty obsahují podrobný popis cílů a možných opatření, analýzy jsou orientovány na jednotlivé priority, návrhová část je srozumitelně členěna do jednotlivých úrovní a terminologie použitá ve PRÚOZK odpovídá terminologii SRZK. Návaznost PRÚOZK a SRZK je možná až přílišná, tedy spíše jejich podobnost. PRÚOZK v mnoha věcech pouze kopíruje SRZK a v zásadě nepřechází do větších podrobností, což by asi navazující dokument měl.

Ve SRZK chybí vymezení disparátních území, ovšem v konkrétnějším Programu rozvoje už je obsaženo a vymezení je provedeno nejen na základě vyhodnocení statistických dat (přece jen na úrovni ORP je k dispozici pouze omezené množství pro tyto účely použitelných informací), ale také za pomoci hodnocení odborníků v dané oblasti. Dle mého je zvolená kombinace metod vhodná a lépe vypovídá o regionu než pouhé vyhodnocení statistických ukazatelů, které ještě na úrovni ORP dosti omezené. Je tu také patrná snaha promítnout toto definování disparátních regionů do návrhové části. Pravdou ovšem je že značná část opatření je označena jako plošná nebo plošná s prioritní orientací, což do jisté míry toto vymezení znevažuje. Je tedy otázka, zda toto promítnutí disparit do návrhové části není jen formálním splněním požadovaných náležitostí než skutečným zohledněním potřeb regionu.

Implementace je, ve srovnání s ostatními kraji, popsána podrobně a jasně. Je zde uvedena návaznost dokumentů, principy implementace či zodpovědné subjekty na úrovni cílů. Jedním z principů implementace je průběžná aktualizace, s dokumenty se tedy počítá jako s živým materiálem, ne statickým dokumentem. Také monitorovací část má jasně stanoveny měřitelné indikátory, které zahrnují také cílové hodnoty indikátorů, nebo staví na evalu-

ačních studiích. Jistým rizikem je samozřejmě fakt, že evaluační studie nemohou být, na rozdíl od měřitelných ukazatelů, nikdy stoprocentně objektivní a jsou samozřejmě ovlivnitelné. Důležité tedy je, aby subjektivní pohled zpracovatele studie negativně neovlivnil proces monitorování.

Součástí dokumentů je i finanční plán, což také není u dokumentů jiných krajů samozřejmostí. Tento plán uvádí možné zdroje financování, ovšem pouze obecně, a ani ve SRZK ani v PRÚOZK nejsou zdroje financování konkrétně vymezeny u jednotlivých úkolů či opatření. Chybí informace o tom, z jakých konkrétních zdrojů (např. z jakých Operačních programů EU) budou opatření financována. Přehlednost a přesnost finančního plánu také komplikuje fakt, že některá opatření se opakují v rámci více priorit (priorita Efektivní infrastruktury a rozvoji venkova a znova v rámci priority Atraktivní region). Je to případ hlavně několika opatření v oblasti dopravy, tedy jedny z nejnákladnějších opatření vůbec. Další slabinou je fakt, že finanční plán SRZK je vyčíslen pro období let 2008-2020, kdežto horizont platnosti samotné Strategie je 2009-2020. Tento nesoulad je způsoben dlouhou časovou prodlevou mezi zahájením prací na dokumentu a jeho schválením. Problém posouzení platnosti se netýká jen SRZK, ale stejně tak i PRÚOZK. A dle mého se jedná o fakt, který je poměrně důležitý, protože nejde jen o formální konstatování v názvu dokumentu, ale toto může dále negativně ovlivnit implementaci dokumentu. Průkazný je například fakt, že Zlínský kraj připravil Plán rozvoje pro rok 2010, který ale nenavazuje na nový Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje na léta 2010-2012 (a tím také na SRZK), ale navazuje na starší a již nepříliš aktuální Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje na léta 2000-2009 a to z toho důvodu, že nový Program rozvoje teprve prochází procesem posouzení vlivu na životní prostředí (SEA) a není tedy dosud schválen zastupitelstvem kraje.

Přínosné jistě bylo, že oba dokumenty vznikaly ve spolupráci se zainteresovanými aktéry, neměly by tedy být jen představou hlavních zpracovatelů, ale měly by také reflektovat názory a potřeby jiných odborníků ze zainteresovaných subjektů. Zpracovatelé také v dokumentech zohledňují kromě jiné např. vliv současné hospodářské krize, očekávanou inflaci (s ohledem na finanční plán) či možné posilování koruny, které by mohlo mít např. negativní dopady na čerpání prostředků z EU.

I přes některé patrné nedostatky, se jeví, že jsou základní dokumenty Zlínského kraje zpracovány v porovnání s dokumenty jiných krajů, poměrně kvalitně. Pravdou ovšem je, že tato

analýza si nekladla za cíl zjišťovat vhodnost či oprávněnost stanovených cílů a na ně následně navazujících úkolů a opatření (vycházím z toho, že toto spíše náleží odborníkům, kteří vytvořili pracovní skupiny v jednotlivých oblastech a na tomto pracovali několik měsíců), ale věnuje se spíše formálnímu náležitostem dokumentu a především tomu, zda mohou tyto dokumenty napomoci úspěšnému regionálnímu rozvoji.

Zdá se tedy, že Zlínský kraj se tímto vydal správným směrem a podle všeho si těmito dokumenty vytváří vhodné nástroje pro úspěšný rozvoj regionu, ovšem samozřejmě otázkou a velkou výzvou je to, zda bude schopen se těchto strategických materiálů držet a reálně je naplňovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o dokumenty nové (v případě Programu rozvoje Zlínského kraje jde tedy teprve o dokument v přípravě), ukáže se toto pravděpodobně až v horizontu několika let. Až časem se projeví, zda budou v dokumentu deklarovaná fakta, skutečně naplněna.

Toto samozřejmě ohrožují zřejmá rizika. Mezi ně patří možný rozpad předloženého systému implementace, právě v důsledku již zmiňovaného posouvání horizontu platnosti dokumentů, způsobeného dlouhou časovou prodlevou mezi zahájením prací na dokumentu a jeho schválením. Další poměrně reálnou hrozbou je to, že dokumenty nebudou přijaty ze strany ekologických organizací (ty skutečně momentálně SRZK kritizují), veřejnosti či jiných dotčených subjektů. Vzhledem k tomu, že SRZK i PRÚOZK zjevně v řadě ohledů přesahují kompetence Zlínského kraje, je spolupráce mnoha subjektů a především fungující partnerství veřejného a soukromého sektoru nutnou podmínkou k realizaci některých opatření. Také změna krajské politiky (např. v důsledku personálních změn v krajské reprezentaci po nadcházejících volbách) může ohrozit naplňování dokumentů. Také je tu hospodářská krize, která může přinést další zhoršení ekonomické situace. Ovšem toto představuje také riziko, že se hospodářská krize stane jen neopodstatněnou omluvou pro neplnění v dokumentech stanovených cílů. Další překážky se mohou také objevit v podobě změny v zákonech, které následně zkomplikují realizaci některých opatření (např. nutná povolení), či komplikace v oblasti ochrany životního prostředí (např. limity či omezení). Je zde také možnost, že se nezdaří získat dostatečné množství finančních prostředků na realizaci plánovaných opatření (např. v důsledku změny politiky EU v programovacím období 2014-2020 v podobě omezení poskytovaných finančních prostředků).

Na druhou stranu je zde také možný vývoj ve prospěch naplňování rozvojových dokumentů. Partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem se může v průběhu času rozvinout ve

fungující systém nebo změna legislativy může přinést např. urychlení procesu posuzování vlivu koncepce na ŽP. Také, i při případné změně krajské reprezentace je zde reálná možnost zachování kontinuity v krajské politice. Také možný brzký konec hospodářské krize, může představovat zlepšení ekonomických podmínek. Následující roky mohou přinést navýšení rozpočtu Zlínského kraje, nové dotační možnosti od státu, Evropské unie, či jiných zdrojů. To vše by také výrazně pomohlo realizaci opatření dokumentů. Příležitostí je také možné zpracování nových či aktualizace starších dílčích koncepcí kraje, které budou v souladu se SRZK a PRÚOZK vést k naplňování cílů zakládních strategických dokumentů a přispívat tak k regionálnímu rozvoji Zlínského kraje.

Jak je vidět, je zde řada příležitostí, ale neméně hrozeb, které mohou v budoucnu ovlivnit naplňování Strategie rozvoje Zlínského kraje i Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje.

Jak jsem již zmínila výše, oba dokumenty představují dobrý základ pro naplňování myšlenky rozvoje kraje. Ale je třeba, aby byly věci teoreticky zpracované a navržené v dokumentu, reálně převáděny do praxe. Aby se zpracovatelé při vytváření dalších dokumentů, poučili z nedostatků dokumentů současných. A je třeba věnovat pozornost právě i zmíněným příležitostem a hrozbám, tedy využívat nabízených příležitostí, stejně jako je nutné být připraven reagovat na možná ohrožení.

ZÁVĚR

Příprava strategických a programových dokumentů se v průběhu let stává stále výraznějším nástrojem regionálního rozvoje také v České republice. Z velké části se o to zasloužila možnost čerpání finančních prostředků z Evropské unie, kdy je nezbytné připravit některé programové dokumenty právě k tomuto účelu. A právě příprava těchto „evropských“ dokumentů se stala jakýmsi vzorem také pro tvorbu „národních“ strategických dokumentů. Na rozdíl ale od evropské legislativy, je ta česká v oblasti tvorby programových dokumentů zcela nedostatečná.

Já jsem se ve své diplomové práci zaměřila na programové dokumenty na úrovni krajů a v této oblasti jsem narazila právě na problém nedostatečné právní úpravy. Tento fakt ovlivňuje následně různorodost ve formální podobě krajských dokumentů včetně použité terminologie. Dle mé analýzy se s tím ale krajské reprezentace začínají postupně vyrovnávat svým vlastním způsobem. Co se týká např. struktury, lze říci, že čerpají ze zkušeností z evropských dokumentů a pomalu dochází ke sjednocování úpravy, nicméně stále velmi různá je kvalita zpracování některých částí dokumentu. To se týká především implementace, monitorování či financování. I přes zřejmý pokrok je jistě na místě úprava české legislativy – především předepsaných náležitostí a používané terminologie.

Toto ovšem nebylo hlavním cílem mé práce, tím bylo zaměřit se na programové dokumenty Zlínského kraje. Vzhledem k rozsahu práce jsem se zaměřila na základní programové dokumenty Zlínského kraje a to na Strategii rozvoje Zlínského kraje na léta 2009-2020 (SRZK) a Program územního obvodu Zlínského kraje na léta 2010-2012 (PRÚOZK). V případě SRZK se jedná o dlouhodobý strategický dokument s horizontem platnosti do roku 2020. Na tento navazuje PRÚOZK, který je střednědobým dokumentem, který má na SRZK navazovat, upřesňovat a aktualizovat jej.

Dle výsledků analýz se základní strategické dokumenty Zlínského kraje zdají být, i přes některé nedostatky, ve srovnání s dokumenty ostatních krajů, které jsem srovnávala na poměrně dobré úrovni. Oba dokumenty mají jasnou vzájemnou návaznost a obsahují, na rozdíl od řady dokumentů jiných krajů, všechny očekávané náležitosti. Ne všechno je samozřejmě zpracováno úplně dostatečně a odpovídajícím způsobem, například část zabývající se financováním by si asi vzhledem k důležitosti zasloužila více pozornosti, ale jak jsem řekla, ve srovnání s jinými kraji se jedná o dokumenty poměrně slušně zpracované.

Zdá se tedy, že Zlínský kraj si těmito dokumenty vytváří vhodné nástroje pro úspěšný rozvoj regionu, ovšem samozřejmě otázkou a zároveň výzvou je to, zda bude schopen se těchto strategických materiálů držet a reálně je naplňovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o dokumenty nové (v případě Programu rozvoje Zlínského kraje jde tedy teprve o dokument v přípravě), ukáže se toto pravděpodobně až v horizontu několika let. Až časem se projeví, zda budou v dokumentu deklarovaná fakta, skutečně naplněna.

Kromě věcí, do kterých může krajská reprezentace zasáhnout a ovlivnit je, je zde samozřejmě řada faktorů, které se ovlivnit nedají, ale které ohrožují naplňování dokumenty stanovených cílů. Jedná se o řadu ohrožení např. v podobě nepřijetí dokumentů ze strany ekologických organizací, veřejnosti či jiných dotčených subjektů, s volbami přijde dále také hrozba změny krajské politiky, a je tu řada dalších překážek, které se mohou objevit a ohrozit tak naplňování Strategie rozvoje Zlínského kraje i Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje. Nicméně je tu také řada příležitostí, které se otvírají – nové možnosti čerpání finančních prostředků, či očekávaný konec hospodářské krize, apod.

SWOT analýzou Strategie rozvoje Zlínského kraje i Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje jsem se podrobně zabývala v poslední kapitole své práce, není tedy myslím nutné tady přepisovat všechny závěry. Nejdůležitější dle mého je, aby byly věci teoreticky zpracované a navržené v dokumentu, reálně převáděny do praxe, aby se zpracovatelé při vytváření dalších dokumentů, poučili z nedostatků dokumentů současných. A je třeba věnovat pozornost právě i zmíněným příležitostem a hrozbám, tedy využívat nabízených příležitostí, stejně jako je nutné být připraven reagovat na možná ohrožení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje*. Praha : Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
- [2] KADERÁBKOVÁ, J., et al. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 4.vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- [3] KOHOUTEK, R. *Základy užité psychologie*. Brno : Akademické nakladatelství Cerm, 2002. 544 s. ISBN 80-214-2203-3.
- [4] MAIER, K., ČTYROKÝ, J. *Ekonomika územního rozvoje*. Praha : Grada Publishing, 2000. 142 s. ISBN 80-7169-644-7.
- [5] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. 1.vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [6] VOZÁB. J. *Strategické plánování rozvoje měst v České republice*. Praha, 1999. 152 s. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Vedoucí disertační práce prof. RNDr. Martin Hampl, Dr.Sc.
- [7] *Výroční zpráva Zlínského kraje 2008*. Zlín: Zlínský kraj, 2009. 83 s
- [8] WOKOUN, R., et al. *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. Praha : Oeconomica, 2007. 246 s. ISBN 978-80-245-1301-0.
- [9] WOKOUN, R., et al. *Regionální rozvoj : Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. vyd. Praha : Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699.
- [10] WOKOUN, R., MATEŠ, P. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha : Linde, 2006. 351 s. ISBN 80-7201-608-3.
- [11] WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z., KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1.vyd. Praha : IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-18-0.
- [12] ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2004. 116 s. ISBN 80-86754-19-7.

Články z tištěných periodik:

- [13] HAVRDOVÁ, M. *Program rozvoje kraje*. Urbanismus a územní rozvoj, 2000, roč. 3, č. 6, s. 4-6.
- [14] HARTLOVÁ, M. *Hodnocení účinnosti a efektivnosti programů regionální politiky: analýza ex-ante evaluací programových dokumentů*. Geografie-Sborník ČGS, 2004, roč. 109, č. 1, s. 36-52.
- [15] JETMAR, M. *Programové dokumenty politiky hospodářské a sociální soudržnosti v ČR 2007-2013*. Urbanismus a územní rozvoj, 2007, roč. 10, č. 1, s. 8-13.
- [16] MAIER, K. *Strategické plánování a programové rozvojové dokumenty obcí a regionů*. Územní rozvoj, 1997, roč. 3, č. 4. s. 7-9.
- [17] SMEJKAL, M. *Program rozvoje kraje: nechtěné dítě nebo užitečný pomocník?*. Geografie-Sborník ČGS, 2008, roč. 113, č. 1, s. 34-47.
- [18] SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu*. 1.vyd. Praha: Management Press, 2001. 160 s. ISBN 80-7261-038-4.
- [19] SYNKOVÁ, L. *Dokumenty regionálního rozvoje krajů*. Urbanismus a územní rozvoj, 2009, roč. 12, č. 1, s. 14-15.
- [20] ŠTIKA, R., PŘIKRYL, J. *Analýza regionální politiky na úrovni krajů*. Urbanismus a územní rozvoj, 2007, roč. 10, č. 5, s. 27-30.

Elektronické zdroje:

- [21] BLAŽEK, J. *Hodnocení kvality programových dokumentů ve sféře politiky hospodářské a sociální soudržnosti a strategií lokálního a regionálního rozvoje*. Učební text. [online]. [cit. 2010-02-04]. Dostupné z: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/socgeo/people/blazek.html>>.
- [22] BINEK, J., GALVASOVÁ, I. *Regionální politika a regionální rozvoj jsou otázkou koordinace a spolupráce*. [online]. [cit. 2010-02-04]. Dostupné z: <<http://www.garep.cz/publikace-clanky-referaty.html>>.
- [23] BINEK, J., GALVASOVÁ, I. *Strategické plánování rozvoje v kontextu regionální politiky – legislativní úprava a její dopady na koncepční řešení rozvojových pro-*

- blémů*. [online]. [cit. 2010-02-04]. Dostupné z: <<http://www.garep.cz/publikace-clanky-referaty.html>>.
- [24] BLAŽEK, J., VOZÁB, J. *Institutional, organizational and programming context for support of regional development in the Czech Republic: a critique*. [online]. In: Drbohlav, D., Kalvoda, J., Voženílek, V.: *Czech Geography at the dawn of the Millenium*. Olomouc: 2004, Česká geografická společnost, s. 255-268. Dostupné z: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/socgeo/people/blazek.html>>.
- [25] *Informační portál Zlínského kraje. Koncepce Zlínského kraje*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.kr-zlinsky.cz/lstDoc.aspx?nid=3325>>. Koncepce
- [26] *Informační systém SEA*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://eia.cenia.cz/sea/koncepce/prehled.php>>.
- [27] JERSÁKOVÁ, J. *Jak psát literární rešerši*. [online]. [cit. 2010-01-04]. Dostupné z: <<http://tomcat.prf.jcu.cz/jersa/index.html>>.
- [28] *Jihomoravský kraj. Partnerství při tvorbě koncepčních dokumentů Jihomoravského kraje*. [online]. c2005 [cit. 2010-01-04]. Dostupné z: <<http://vyzva.partnerstvi-jmk.cz/page.php?action=podkategorie&id=110&PHPSESSID=59c48c86b625cd2c151a12ebb664ea88>>.
- [29] LUKÁŠ, L., *Prezentace Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.liborlukas.cz/ke-stazeni/>>.
- [30] LUKÁŠ, L., *Prezentace Strategie rozvoje Zlínského kraje*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.liborlukas.cz/ke-stazeni/>>.
- [31] *MasterCard Worldwide. MasterCard česká centra rozvoje* [online]. c2009 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.centrazvoje.cz/>>.
- [32] *MasterCard Worldwid. 2008 česká centra rozvoje Zlínský kraj*. [online]. Vydáno 2008 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.centrazvoje.cz/dokument/Zlinsko.pdf>>.
- [33] *MasterCard Worldwid. 2009 česká centra rozvoje Zlínský kraj*. [online]. Vydáno 2009 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.centrazvoje.cz/dokument/Brozury/zlinsko.pdf>>.

- [34] *Ministerstvo pro místní rozvoj. Ekonomická situace českých krajů a měst.* [online]. Vydáno 7.10.2009. [2009-02-25]. Dostupné z: <<http://www.centrarozvoje.cz/dokument/Zlinsko.pdf>>.
- [35] *Ministerstvo pro místní rozvoj. 10 let regionální politiky.* [online]. Vydáno 17.10.2009. [2009-02-25]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Informace-Udalosti/Rozvoj-regionu-a-10-let-regionalni-politiky-v-Cesk>>.
- [36] *Portál, s.r.o. Metody sběru dat* [online]. c2005 - 2010 [cit. 2010-01-04]. Dostupné z: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=24159>>.
- [37] *Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2010–2012.* Informační portál Zlínského kraje. [online]. Vytvořeno 11.8.2009. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<https://www.kr-zlinsky.cz:443/docDetail.aspx?docid=134304&doctype=I02&nid=10224&cpi=1>>.
- [38] *Rada odsouhlasila návrh Strategie rozvoje Zlínského kraje.* Informační portál Zlínského kraje. [online]. Vytvořeno 11.8.2009. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<https://www.zlinsky-region.cz/docDetail.aspx?docid=118461&doctype=I02&&cpi=1>>.
- [39] *Regionální informační portál Zlinskykraj.net.* [online]. [cit. 2010-02-04] Dostupné z: <<http://www.zlinskykraj.net/okraji.php>>.
- [40] *Regionální informační servis.* [online]. [cit. 2010-02-04] Dostupné z: <http://www.risy.cz/okresy_zlinsky_kraj>.
- [41] *Statistická ročenka Zlínského kraje 2009* [online]. Zlín: Český statistický úřad, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Zlín, 2009 [cit. 2010-03-05]. ISBN 978-80-250-1984-9. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/xz/edicniplan.nsf/t/80003CB2DB/\\$File/72101109.pdf](http://www.czso.cz/xz/edicniplan.nsf/t/80003CB2DB/$File/72101109.pdf)>.
- [42] *Zlínský kraj připravil Plán rozvoje pro rok 2010.* Informační portál Zlínského kraje. [online]. Vytvořeno 11.8.2009. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<https://www.kr-zlinsky.cz:443/docDetail.aspx?docid=126648&doctype=I02&nid=9966&cpi=3>>.
- [43] *Zhodnocení regionální politiky na úrovni krajů v České republice a návrh jejího zefektivnění.* [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.mmr-vyzkum.cz/INFOBANKA/DownloadFile/5629.aspx>>

Dokumenty:

- [44] *Návrh Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2016*. [online]. Dostupné z: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rk_102.html>.
- [45] *Plán rozvoje Zlínského kraje na rok 2010*
- [46] *Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010–2013*. [online]. Dostupné z: <<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=118768&TypeID=2>>.
- [47] *Program rozvoje Moravskoslezského kraje pro období 2006-2008*. [online]. Dostupné z: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rr_09.html>.
- [48] *Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje*. [online]. Dostupné z: <http://www.kr-olo-moucky.cz/OlomouckyKraj/Regionální+rozvoj/Program+rozvoje+územního+obvodu+OK/PRÚOOK_CZ.htm?lang=CZ>
- [49] *Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2000-2009*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?nid=3325&docid=27808&doctype=ART&did=3332>>.
- [50] *Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2009-2012*. [online]. Poslední aktualizace 23.3.2010, [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=135240&doctype=ART&nid=9841&cpi=1>>.
- [51] *Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2006-2016*. [online]. Dostupné z: <<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Article.aspx?PubID=16119&TypeID=2>>.
- [52] *Strategie rozvoje Zlínského kraje 2009-2020*. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <<http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=82335&doctype=ART&nid=8668&cpi=1>>.
- [53] *Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje*

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
HDP	Hrubý domácí produkt
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
Kč	Koruna česká
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NUTS	Územní statistické jednotky vytvořené pro statistické účely Eurostatu
OP	Operační program
ORP	Obce s rozšířenou působností
POU	Obce s pověřeným úřad
PRK	Program rozvoje kraje
PRŮOZK	Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje
ROP	Regionální operační program
Sb	Sbírka
SEA	Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí
SRZK	Strategie rozvoje Zlínského kraje
SWOT	Analýza silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
ÚP	Úřad práce
VÚSC	Vyšší územně samosprávný celek
ZK	Zlínský kraj
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Srovnání systému rozvojových dokumentů.....	35
Obrázek 2. Poloha Zlínského kraje vzhledem k České republice.....	37
Obrázek 3. Okresy Zlínského kraje.....	38
Obrázek 4. Geografická mapa Zlínského kraje.....	39
Obrázek 5. Celkové výsledky – srovnání socioekonomické úrovně.....	44
Obrázek 6. Celkové výsledky – investiční atraktivnost.....	45
Obrázek 7. Kraje dle socioekonomické úrovně 2008.....	47
Obrázek 8. Vývoj základních programových dokumentů ZK v čase.....	50
Obrázek 9. Struktura PRÚOZK 2000-2009.....	51
Obrázek 10. Organizační schéma zpracování SRZK.....	52
Obrázek 11. Úrovně SRZK.....	55
Obrázek 12. Pozice PRÚOZK v systému základních koncepcí ZK.....	59
Obrázek 13. Organizační schéma zpracování PRÚOZK.....	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Průběh procesu zpracování SRZK.....	52
Tabulka 2. Odhadovaný finanční rámec pro celou SRZK v mil. Kč	56
Tabulka 3. Odhadovaný finanční rámec pro SRZK dle pilířů v mil. Kč	56
Tabulka 4. Proces zpracovávání PRÚOZK	60
Tabulka 5. Ukazatele pro identifikace disparátních oblastí v rámci PRÚOZK.....	61
Tabulka 6. Závěry analýzy Bennetovou metodou.....	63
Tabulka 7. Závěry analýzy expertní metodou	63
Tabulka 8. ORP Zlínského kraje dle celkové rozvinutosti	64
Tabulka 9. Sektorové rozvojové koncepce Zlínského kraje	67
Tabulka 10. Srovnání strategických dokumentů vybraných krajů.....	71
Tabulka 11. SWOT analýza základních strategických dokumentů Zlínského kraje.....	79

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Podíl jednotlivých pilířů na celkových nákladech SRZK.....	57
Graf 2. Odhadovaný podíl subjektů na financování SRZK	57
Graf 3. Podíl jednotlivých pilířů na celkových nákladech PRÚOZK 2009-2012.....	65
Graf 4. Odhadovaný podíl subjektů na financování PRÚOZK 2009-2012	65

